

Přítomnost

40
nezávislý
týdeník

ROČNÍK XIII

V PRAZE 7. ŘÍJNA 1936

ZA KČ 2.—

Druhá devalvace

F. PEROUTKA

Jedenáctý prosinec 1935

AMICUS

... a přišel Michal a všechno to rozmíchal ...

JOSEF ČAPEK

Politická historie lihu

KAREL KUBATA

Předvolební nálady v SSSR

STULTUS

Za kulisami našeho footballu

SPORTIVUS

Španělská paradoxa — Těžko odpovídati anglickému žurnalistovi

Jak se k tomu postaví „Venkov“? — Tři léta SdP.

Budeme zase odkázáni na filmy z Třetí říše?

*Získejte neodvislost
vlastním strojem*

CORONA

výrobek nejstarší americké továrny
na přenosné psací stroje

GIBIAN a spol., Praha II., Štěpánská 32.

Zašlete mi prospekt na CORONU

Jméno: _____

Adresa: _____

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen
PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

MUDr. K. STEINBACH

Sanatorium dra Borůvky

PRAHA II, LEGEROVA UL. 61n.

Ústav pro choroby chirurgické, ženské a porody

Telefon 212-3-7, 379-0-6, 332-3-8

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI., budova
Všeobecného penzijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19.30 hod.

Podmínky členství: Členem může se stát ten, kdo bude přijat
výborem na doporučení jeho dvou členů. Zápisné jednou pro vždy
Kč 50, roční příspěvek činného člena Kč 80, rodinného Kč 40, aka-
demického Kč 20 (zápisné Kč 10), zakládajícího Kč 2000 jednou pro
vždy.

Hosté mohou přicházet do klubu na jeden nebo tři večery, jestliže
je výbor pozval a člen uvedl.

Úvahy a přednášky Klubu Přítomnost:

1. č. P. N. Miljukov: Masaryk a Beneš, již II. vydání! — 2. č. Walter
Tschuppik: Německo 1926—1936 a Československo. Vyšlo v naklada-
telství Fr. Borový: svazek Kč 4.

OBSAH 39. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: AMICUS: Jedenáctý prosinec 1935. — F. PEROUTKA: Stalin a Trocký. —
EDUARD VYŠKOVSKÝ: Blum zradil - nebo vede? — R. E. BYRD: Mužové uprostřed ticha. — SPORTIVUS: Od první
do jedenácté olympiady. — Z. SMETÁČEK: Je naše zahraniční politika socialistická? — Předvídat. — O záhadném umění,
jak z nepřítele spojence udělati. — Fialové legie.

Přítomnost

za redakci
odpovídá **Ferd. Peroutka**

Jedinečný román ze života mořských rybářů

A. HOTOPP

RYBÁŘSKÝ KUTR

Přeložil Fr. Schörpner. - Obálku navrhl
Jiří Friml. - 222 stran Kč 17,-, váz. Kč 27,-

JIRÍ MAHEN NAPSAL: »Chci bych prožít celý měsíc práce s rybáři,
kteří vyjíždějí z velalubny až za elagruzi. Když
jsem četl Hotoppův »Rybářský kutr«, byl jsem
na každé stránce doma.«

U V Š E C H K N I H K U P C Ů I

NAKLADATELSTVÍ K. BORECKÝ

PRAHA II, SOUKENICKÁ ČÍS.

Kdo chce psací stroj

PORTABLE (KUFŘÍKOVÝ) ?

Prodáme několik továrně nových
strojů Portable s úplnou písemnou
zárukou, hluboko pod cenou, z důvo-
dů skladových. Gener. zást. psacích
strojů, Praha XII, Přemyslovská 26

Klub „Přítomnost“ zahajuje
svou podzimní přednáškovou
činnost klubovým večerem dne
7. X. 1936 a to opětovně v míst-
nostech Všeobecného penzijní-
ho ústavu. Při výběru tématu
přihlíželo se se strany pořada-
telstva k tomu, aby mělo po-
měr k současné politické nebo
hospodářské situaci. Vzhledem
k okolnosti, že v anketě klub-
em uspořádané, byla zdůraz-
ňována potřeba častějšího vý-
běru témat národohospodář-
ského charakteru, rozhodl se
klub zahájit svou letošní čin-
nost přednáškou dra Jaroslava
Kolářika, známého národohos-
podáře a redaktora Lidových
Novin, na téma: Evropské mě-
nové vyrovnání a Českosloven-
sko. Pro jeden z večerů nej-
bližších týdnů je připravováno
klubem téma o španělské revo-
luci, pak hodlá věnovati náleži-
tou pozornost také vnitropoli-
tické situaci a nové situaci
polské zahraniční politiky.

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II, NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané
rukopisy se nevracejí • Předplacené na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt
roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt
a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNY O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Druhá devalvace

Neměli jsme tentokrát tolik svobodné vůle jako r. 1934. Tehdy bylo to jen několik málo mužů, kteří se rozhodli, že proti obtížím vývozu má se bojovat úpravou měny, a šli to proboujet do vlády a do svých stran. O druhé naší devalvaci spíše rozhodl okolní svět než my. Francouzskou devalvací dostala se do pohybu celá evropská měnová základna. Kdo stojí na klesající půdě, musí nepochybně prodělavat pohyb dolů s ní, leda by měl schopnosti zůstat třet ve zduchu jako fakir. Někteří lidé u nás se nějakou chvílí domnívali, že snad budeme mít takové fakirské schopnosti a že pro nás nemusí nic znamenat rozhodnutí Francie, Švýcarska, Holandska a nyní i Itálie připojit se k nové tvořící se světové měnové úrovni. To by bylo jako domnívat se, že jest možno v dnešním světě žít izolovaně a úspěšně přemáhati zákon tíže, který na všechny jiné působí. Tato tvrdohlavost padla tentokrát bez dlouhých debat.

Po prvních zprávách o Blumově rozhodnutí napsaly „Národní listy“: „Devalvace je prostě legalisování bankrotu, je to přiznání, že vláda nedovedla hospodařiti v rámci měny a že musí provést proto měnové důsledky svých chyb, omylů a nehospodárností.“ Bylo to psáno v době, kdy se ještě zdálo, že z devalvace bude možno ukout další argument proti levici, a proto to nebylo psáno bez patosu. Mussoliniho devalvace o 41 procent zničila však naději, že devalvace bude možno užívat jako bojovného prostředku v oblíbených pravolevých zápasech: devalvuji praví i leví, vůdce francouzské lidové fronty, holandská královna i fašistický diktátor. Přes to citát z „Národních listů“ podržel i dnes jakousi cenu: je tu krátce a přehledně sepsáno, čím vším tato naše druhá devalvace není. Není ani legalisací bankrotu, ani měnovým důsledkem chyb, omylů a nehospodárností. Je přízpůsobovacím opatřením k tlaku, jímž na nás působí vis maior. Je logickou odpovědí na světové děje, a každá jiná odpověď by byla nelogická. Je to pružné opatření místo beznadějně tvrdohlavosti. Vláda si řekla: udělejme raději z dobré vůle dnes, k čemu bychom tak jako tak byli donuceni po marných a ztrátových bojích zítra. Je jisto, že bychom byli donuceni? Odpověď závisí na tom, jakou kdo přikládá cenu a účinnost odporu osamocené Československa proti usnesení téměř už celého světa. A je jisto, že by byly oběti? Jděte se zeptat našich exportérů, jak se kdekoliv konkuruje s cenami o třicet procent vyššími. A to by nebyla soukromá záležitost exportérů: na každém jejich uskutečněném nebo neuskutečněném obchodu závisí existence set lidí. Po letech, kdy jsme měli až 900.000 nezaměstnaných, docela jsme si odnavykli dívat se na exportéry jako na soukromé osoby.

Cílem naší devalvace v r. 1934 byl snad obchodní výboj. Cílem této druhé devalvace není už nic jiného než aspoň zachovat dosavadní podmínky a neoddělit se od světa zdí hrdopyšné a na pohled hezké, ve skutečnosti však skoro tragicky překážející valuty. Mno-

ho konservativních měnových pouček už padlo, jiné ještě padnou. I na „Národních listech“ pozorujeme zřejmou nechuť vyrukovati zase s heslem: co se to děje s Rašínovým odkazem? Mluva faktů jest jasná, a konec konců nikdo nemá chuť vyptávat se zcela nesmyslně. Bylo by docela snadno odpovědět: a co se děje s odkazem slavných anglických, amerických, francouzských, italských, holandských, švýcarských, švédských finančních ministrů? Je příliš zřejmo, že s pouhým pojmem „odkazu“ nevystačíme v těchto světových valutových manévrech, uprostřed nichž jsme se bez vlastní vůle octli. I měna jest jen nástroj, ničím jiným, a nesmí se jí dovolit, aby se vzpříčila v rukou, které jí mají vládnout. Stav vysoké měny a malé zaměstnanosti pudil by nás zase k jiným otázkám: co se děje s odkazem mnoha jiných slavných mužů, že stát má uživit své obyvatelstvo?

Uznáváme-li naprostou rozumnost vládního rozhodnutí, nesmíme na druhé straně chovat bezdůvodné naděje. Poněvadž tato naše druhá devalvace není ničím jiným než přízpůsobením změně, která se udála bez naší vůle a bez našeho přičinění, nesmíme očekávat, že sama je schopna zlepšit nějak naše postavení. Stáli jsme dosud v řadě, z níž někteří učinili několik kroků dopředu. Vidouce to, učinili jsme těch několik kroků rovněž a výsledkem bude, že zase budeme státí v řadě. Zachovali jsme jen své dřívější postavení. Nijak jsme je nezlepšili. Jestliže snad budeme devalvovat o příliš malé procento, je dokonce možnost, že jsme je poněkud i zhoršili. To se ukáže. V žádném případě nesmíme očekávat, že toto pouhé vyrovnávací opatření samo zavede nás blíže k blahobytu. Exportní krize se tím nevyřeší, neboť je způsobována mnohými ještě jinými příčinami než jen těmi obtížemi, jež vyplývají z rozdílnosti konkurenčních cen. Jen kdyby svět se rozhodl skoncovat s dnešním systémem škrcení světového obchodu, s těmi různě zabarvenými nacionálními autarkii, a kdyby se rozhodl vrátit k světovému obchodu, jak jej dříve provozoval, mohli bychom říci, že byly otevřeny dveře k lepší budoucnosti. Cenová konkurenční schopnost nám mnoho nepomůže v oné početné řadě států, které konkurence vůbec nepřipouštějí a které se v podstatě drží systému výměnného obchodu, dovolující dovézti přesně jen tolik vagonů zboží, kolik samy vyvezou. Není třeba ničeho menšího než změny celé světové mentality.

Devalvací, již nyní provedeme, nedosáhneme tedy ničeho více než toho, že zabráníme, aby se na naší straně netvořily valutové překážky, které by neblaze působily i tehdy, až by k rozumu pomalu přicházející státy začaly uvolňovat systém vázanosti, jemuž se některé z nich oddávaly s nadšením jako nějaké nové pravdě, a jiné s resignací a jen z nutnosti. Dosahujeme také toho, že zůstaneme konkurenční schopnými tam, kde jsme dosud takovými byli a kde se konkurence připouštěla. Je-li pravda, že v celém světě po prvé po šesti letech deprese ustupuje jakýmsi známým konjunkturny, pak bylo naprosto nezbytno devalvovat ve chvíli, kdy tak už učinili jiní,

nechtěli-li jsme se odříznout od jakéhokoliv podílu na tomto oživení. Neměla-li býti zabita vůbec naděje na export, nemohli jsme si počínat jinak.

Nechválíme tuto devalvaci — vykládáme ji toliko. Nezbytnost je povýšena nad chválu i hanu.

Dnes je už možno říci bez odporu — neboť jaký odpor proti tomu, co každý vidí — že devalvaci roku 1934 provedla vláda dobře, pokud šlo o to, aby zabránila bezdůvodnému zvyšování cen. Nesplnilo se nic z oněch pochurných proroctví, jimiž nás zahrnoval tisk národní demokracie, právě se tehdy cvičící v opsičnosti. Nelze si zastírat, že po této stránce devalvace letošní se děje za okolností méně příznivých a že tentokráte bude vyžadovat daleko většího vládního úsilí zarazit popud k zdražování, který ožije v každé devalvační akci. R. 1934 měla vláda vítaného a účinného pomocníka v světové situaci: tehdy ceny na celém světě klesaly, a byli bychom se musili od světa úplně odříznout, aby to také na nás nepůsobilo. Pohyb cen vzhůru by tehdy býval pohybem proti světovému proudu, a bylo by bývalo třeba, aby vláda dala zdražovací tendenci výroby k dispozici nějaká násilná opatření. Bylo by zkrátka bývalo třeba vybudovat u nás nějaký skleník, aby v něm ceny mohly bujet do výše.

Zcela opačná je situace nyní: žijeme v údobí stoupajících cen, a nebezpečí, které z toho vyplývá, je snad hlavním důvodem, proč guvernér Národní banky dr. Engliš má k devalvaci r. 1936 jiné stanovisko než měl k devalvaci r. 1934. Tehdy byl prvním bojovníkem pro devalvaci, dnes, jak víme, se k ní připojuje jen zdráhavě. Vysoko oceňuje nebezpečí, vznikající z toho, jestliže se dává měnový popud k stoupání cen ve chvíli, kdy ceny samy sebou se ženou do výše. Jak patrně, nejde vždy jen o to, co, ani jen o to, jak, ale také někdy o to, kdy. Pokud zdrženlivost Englišova vůči nové devalvaci vyplývá z těchto motivů, naprosto nezasluhuje pokárání a zejména není vhodné se nad ní morálně rozhořčovat. Můžeme býti spíše povděční tomu, že na místě tak důležitém sedí někdo, kdo je si tak dobře vědom všeho nebezpečí a patrně proto je i odhodlán mu za každou cenu čelit, a že tam nesedí někdo lehkomyšlnější.

Devalvace je vždy opatření, které vyžaduje silné a odhodlané vlády, jednak aby dovedla ustálit měnu právě na onom bodě, jež si zvolila, jednak aby měla dost vlastností potřebných k boji proti stoupání cen. Poněvadž situace po této stránce je mnohem obtížnější, než byla před dvěma roky, potřebujeme také silné a odhodlané vlády letos ještě mnohem naléhavěji než tenkrát. V situaci, v níž se skrývá tolik nebezpečí, žádná vláda nesmí se nechat vláčet událostmi, nýbrž musí je ovládat. Je možno, že vláda je dosti silná, aby potřela lidové pobouření, jež by jistě vzniklo jako následek drahoty. Ale to není dostatečné státnické umění, a snadno je ovládá i hloupý vládce, má-li po ruce dostatečný počet granátů. Právě vládní umění se objevuje v zamezení příčin. Že výrobci budou mít sto chutí vyhnat ceny do výše i tam, kde k tomu nebude žádného důvodu, a že si dobrovolně neuloží moudré odříkání, o tom nemusíme pochybovat, neboť nejenom oni, nýbrž i mnozí jiní udělají, co mohou, a nebylo by rozumné se spoléhat jen na jejich dobrou vůli. Náraz přijde, ale vláda s těmi vlastnostmi, jež jsme popsali, jej může ovládnout.

Velká část obyvatelstva sleduje devalvaci s obavou, aby se nestala její obětí. Není dovoleno pohrdat touto úzkostí. Je to úzkost milionů hodných lidí o jejich rodiny. Lidí, kteří si sami nemohou pomoci, jestliže jim vláda nepomůže. Vláda je za ně odpovědná, a bylo by truchlivo pozorovat, že nese toto břímě lehce. Na zásahu vlády — neboť bez zásahů to nepůjde — záleží, zachováme-li dále periodu sociálního míru nebo jdeme-li vstříc sociálním bojům.

Podle zpráv, které dosud máme, hodlá vláda devalvovat naši korunu o šestnáct procent. Je to kompromis. Byli někteří, kteří navrhovali nedělati práci na třikrát a devalvovat hned na úroveň anglické libry. Vláda rozhodla pro střední cestu s konservatismem, o němž — aniž bychom to určitě věděli — chceme aspoň doufat, že je rozumný.

Mezi těmi, kdo navrhovali připojit se hned k libře, nebo aspoň vyšší devalvační procento tomu odpovídající, byla sociální demokracie. Nebylo jí vyhověno, a nejsme si zcela jisti, zda má čeho litovat, ne-li jinak, tedy jako strana. Větší devalvace by byla ještě větším popudem k zvyšování cen a ještě nesnadněji bylo by možno jej ovládnout. Nemyslíme, že by se pak sociální demokracii bylo dobře plavalo po vlnách. Ceny by učinily skok, a nikdo nemůže zaručit, že platy a mzdy by je následovaly aspoň v rozumné vzdálenosti. Nezapomínejme, že posice socialismu není nikterak vynikající, a že by mohla převládnout psychologie těch, jimž osud chudých neleží na srdci. Těžko by pak bylo socialistům po několika letech trapného rozpětí mezi cenami a mzdami předstoupit před voličstvo, mezi nímž by byli ostatně i ti, jejichž úspory vysokou devalvací příliš pozbyly na hodnotě.

Avšak nebyly to tyto úvahy, jež rozhodly o nižším devalvačním procentu. Byla to ta okolnost, že fronta, která usiluje buď o devalvaci vyšší nebo přímo hned o odpoutání od zlata, nemá mezi sebou mužů, kteří požívají důvěry hospodářského světa, bez níž patrně žádné měnové opatření není proveditelné. I když by snad měla ve věci samé pravdu, nemá mezi sebou reprezentantů, jejichž příchod na odpovědná finanční místa by nevzbudil paniku mezi výrobcí a finančním kapitálem. A tento nedostatek je téměř tak zlý jako nemít vůbec pravdu, neboť žádná měnová reforma se nedá provádět proti opozici celého aktivního hospodářského světa. Šestnáctiprocentní devalvace je patrně onen kompromis, k němuž ještě byli ochotni oni reprezentanti státní finanční politiky, o nichž je jisto, že jejich odchod by vyvolal těžkou krizi důvěry v hospodářském světě.

F. Peroutka.

p o z n á m k y

Jedenáctý prosinec 1935

Můj článek v minulém čísle „Přítomnosti“ vyvolal ozvěnu. Mnohé politické listy ho přetiskují buď doslovně nebo ve výtahu. Jiné s ním polemizují. K těmto polemikám nemám co říci — není zapotřebí, abych ujišťoval, že to, co jsem napsal, je autentická pravda. Na to se mohou čtenáři „Přítomnosti“ spolehnout. Nedovolávám se svědectví ostatních účastníků porady, neboť myslím, že úplně stačí moje slovo. V nedělním „Venkově“ mají na přední straně sdělení, že byli zmocněni „kompetentními činiteli, kteří byli účastni porad“ k prohlášení, že referát „Přítomnosti“

je „neúplný, tendenční a obsahuje mnoho nesprávností“. Dost? Dost! Tedy méně než málo. Prý to konstatují v zájmu „naskreslování historické pravdy“. Ani toto prohlášení nemůže mne pohnout, abych cokoliv na svém líčení opravoval. Pravda je pravda — a já jsem napsal pravdu. A jsem nadto také „kompetentní činitel“. Je-li však dovolen dotaz, tedy se táži „kompetentních činitelů z „Venkova“: Necítí se v zájmu nefašování historické pravdy povolání, aby zakročili proti líčení, které o 11. prosinci dal ve „Venkově“ p. V. Řehoř? Nebo myslí, že toto líčení obsahuje nefašovanou historickou pravdu? *Amicus.*

Španělská paradoxa

První. Tkví v historickém významu španělských událostí. Jsme svědky nesmiřitelného boje o udržení či odstranění feudalismu, představovaného stejně šlechtou jako církví, monarchií jako armádou. Vždy jde o feudální středověk. Vůle ke svobodě, toť znak věku nového. Tedy střetnutí středověku a věku nového je podstata španělské občanské války. Ani ruská revoluce nebyla dlouho nic jiného, ať to mrzí komunisty sebe více. Ani tam nešlo v prvním údobí o revoluci socialistickou, nýbrž o vzpuru proti feudalismu, třebaš vzpuru vedenou socialistickými doktrináři. Mimo Maďarsko je Španělsko dnes poslední evropská země, kde se drží feudální zřízení a myšlení. Osvobození vědy ze středověké scholastiky a dogmatiky je také složkou nového věku. Ne nadarmo se proto objev Ameriky označuje za rozhraní mezi středním a novým věkem. Ejhle! Země, z níž vyplul Kolumbus jako symbol svobodného poznání, zápasí nejdéle a nejkřutěji o svůj nový věk.

Druhý. Národní slávou Španělska byly staleté boje s Maury. V nich se vytvořil vlastně španělský národ. Daly španělskému písemnictví bohatou žeň, nádherné romance jsou dnes kulturním bohatstvím celého světa. Cid je hrdinská postava národního španělského boje za svobodu. Historickou shodou dokonce se váže Kolumbova cesta na západ s koncem arabského panství. Potom rostlo Španělsko ve velmoc. Nedorostlo, neboť neschopnost feudalismu nedovedla udržet velkou říši. Vrstvy obyvatelstva, jež pomohly Anglii k velmocenskému růstu, usilují více než století o místo na španělském slunci. Ale tu se spojují představitelé starého Španělska ve jménu národa nejen s výbojnými evropskými státy, jež pomoc nedají zadarmo, ale i s banderami nejhorších dobrodruhů a hlavně s africkými Araby, aby vražděním Španělů prý zachránili Španělsko. Od Tarikova vpádu až po dobytí Granady běží jedna část národního španělského filmu, hrdinská epopéj. Jiná se právě odvíjí. Tam Cid, tady Franco. První se Španěly proti Arabům, tehdy vyspělým, druhý proti Španělům s Araby, tentokrát primitivními. Ale cizí pomoc proti vlastním lidem pod zástěrkou národních zájmů není konečně znamenitost, vyhrázená Španělsku.

Třetí má zvláštní souvislost s našimi dějinami. Rakouští Habsburkové by byli sotva zvítězili na Bílé hoře, nebýt vydatné vojenské a hlavně peněžní pomoci Habsburků španělských. V českých dějinách je hrozným písmem zaznamenán Don Baltasar Marradas, y Vique, nebo Don Martin de Huerta. Ottův slovník píše takto o činnosti Huertových:

„Byl to hrubý a surový žoldněř, bez citu a studu, jenž odíral ubohé obyvatelstvo všady, kamkoli přišel, a okrádal nestoudně komoru císařskou, předkládaje účty za vydržování vojska a zaopatřování válečných potřeb, které obyvatelstvo samo musilo uhrazovati. Tak nahromadil si ohromné jmění, které komora císařská, nemohouc hotovými penězy jeho účty zaplatiti, rozmnožovala tím, že mu na srážku dluhů svých zastavovala konfiskované statky šlechtické a městské . . . Huerta zůstane stále jedním z největších škůdců země české“.

Po něm zůstalo úsloví „zle jako za časů Huertových“. Španělské krutosti proti nekatolíkům jsou z nejtěmnějších kapitol po Bílé hoře. Můžeme se tedy poděkovati právě předkům odbojných španělských generálů, že potlačovali naši svobodu. Jejich potomci se nezměnili. Ale co když namítne někdo z mozkového trustu „Venkova“, že lidé a situace se mění s dobou? Co značí pro vzdálené Československo vítězství španělských generálů? Dokonce velmi mnoho. Dokonce tolik, že Francie bude asi nucena vázati na pyrenejské hranice mnohé divise, jež by jinak mohly přijít na pomoc zrovna nám, dopustí-li demokratická Evropa a osud takovou zkoušku. Zůstali tedy nepřáteli nám i po třech letech.

Čtvrté je už zcela naše. Je to stanovisko naší pravice. Vše mluví proti španělským vzbouřencům, máme-li na paměti osud svého národa, není-li nám budoucnost

společně domoviny prázdňným slovem. Ale naší pravici je nadevše nenávisť k těm soukmenovcům, kteří vidí zdar národa spíše ve zdraví a spokojenosti všech jeho členů nežli ve hlucení okopírovaných hesel. Líbuje si raději v odbojných generálech, od celkové sympatie až po spokojenost „Venkova“, že je tak konec pozemkové reformy pro ubohého španělského sedláka. *ld*

Těžko odpovídati anglickému žurnalistovi

Pisatele této kapitoly se ptal anglický novinář, oč vlastně jde v nynějších sporech mezi agrárníky a ostatními koaličními stranami. Pisatel byl v rozpacích, máje otázku zodpovědět. Opravdu, oč pozitivního vlastně jde v této strašné záplavě polemik, která se na nás valí?

Polemiky se nyní jakž takž ustálily na zahraniční politice. Všecko možné o ní agrární tisk už vykládal: že podléhá vlivu socialismu, že je potřeba ji revidovat, že se dopouští velikých chyb atd. Ale je ku podivu, jak těžko se odhodlává agrární tisk k přesným odpovědím, když mu položíte otázku, čeho si vlastně přeje. „Venkov“ nejdříve odpověděl bezmála rozpravou o metafysickém významu nespokojenosti. Aby prý si někdo přál v něčem nápravu, musí nejdříve zjistit, že mu něco vadí. Je-li prý někdo spokojen s dosavadním stavem a jestliže ho nepřesvědčíme, že ten stav je nedostatečný, pak bychom mu marně dělali návrhy na změnu. „Venkov“ tedy několik neděl pilně zjišťoval, že je s něčím nespokojen. Teprve když se začaly hrnout otázky, odkud tato nespokojenost, začal se snad sám ohlížeti také po jejích příčinách.

Co nám dosud o těchto příčinách vyjevili, nemůžeme však považovat za úměrné k mohutnosti jeho nelibých pocitů. Neboť se ukázalo, že „Venkov“ nejen nezavrhuje dosavadní spojenecké smlouvy s Malou dohodou, s Francií a se sovětským Ruskem, nýbrž naopak pevně trvá na tom, aby byly zachovány, a pokud jde o smlouvy malodohodové, dokonce aby byly ještě prohloubeny. Chce-li někdo v něčem pokračovat dosavadním směrem, jako v tomto případě agrárníci v hlavních spojeneckých tradicích naší zahraniční politiky, nezdá se nám, že by se na to hodilo slovo revise. S uspokojením tedy zjišťujeme, že v této věci — pro bezpečnost našeho státu základní — si agrárníci žádné revise nepřejí. Souhlasí tedy nepochybně také se zásadou, kterou nedávno znovu vytkl prezident republiky: že jsme ochotni k dorozumění se všemi sousedy a s kýmkoli jiným, ale že při něm nesmí býti dotčeny tři základní pilíře naší bezpečnosti: Malá dohoda, Francie a Rusko.

Agrární tisk si prý nepřejí naše dosavadní spojení zrušit, nýbrž rozšířit. O koho? I o tom se nám konečně dostalo jakéhosi poučení. „Venkov“ vykládá, že prý myslil především na Polsko. Rozumějme dobře: „Venkovu“ nejde jen o ledajaké přátelství, nýbrž přímo o vojenské spojení. Výslovně si stěžoval, že máme francouzskou a ruskou pomoc příliš daleko, že nemáme spojenců přímo na hranicích. Chce tedy mít z Polska vojenského spojence.

Ale neradujeme se ještě příliš nad tím, že konečně opravdu víme, čeho si „Venkov“ přeje. Duše tohoto orgánu je zřejmě složitější. Když se nám po značné námaze minulý týden podařilo z něho dostat to, co jsme výše uvedli, ocitoval si „Venkov“ v neděli kus sobotního úvodníku „Lidových novin“, vložil si jeho smysl tak, že „Lidové noviny“ jsou proti automatické vojenské pomoci, pro politiku od případu k případu, pro neutrální blok menších států mezi Ruskem a Německem a že se tím přibližují tomu, čeho si přeje také „Venkov“. Nechme stranou „Lidové noviny“, jejichž úvodníku „Venkov“ dobře neporozuměl, a divme se „Venkovu“: ve všední dny nám vykládal, že je nejen pro spojení, která už máme, nýbrž ještě pro nové spojení s Polskem. Ale je-li pro spojení, tedy je patrně také pro spojeneckou smlouvu a pro automatickou vojenskou pomoc. (Neboť jiné vojenské pomoci, než pevně smluvně zajištěné a tedy automatické, ani nemůže být v době, kdy se nelze spoléhat na systém kolektivní bezpečnosti pod patronací Společnosti národů, pro niž „Venkov“ nenalézá dobrého slova.) Tedy ve všední den vojenská spojení a v neděli najednou neutralitu a politiku od případu k případu? Ve všední den jste pro závazky a v neděli nato už si přejete, abychom se nevázali na nikoho, ani na to Polsko, které nám tak horlivě doporučujete?

Na konec tedy zase nevíme: vedete proti směru naší zahraniční politiky zásadní opozici anebo si jen přejete zlepšit, co bylo dosud vykonáno? V této věci je opravdu velmi třeba úplného vyjasnění. Jsou za hranicemi politické směry, které se dívají na každé naše hnutí a kterým by bylo nesmírně vítáno, kdyby se soustavou naší zahraniční politiky důkladně

otrášlo. Opravdu není už možno, aby si největší vládní strana, která spoluoďpovídá za všecko, co se dosud v zahraniční politice stalo, počínala tak jako dosud. Snad by bylo nejlépe, kdyby svou nespokojenost přenesla ze sloupců svého tisku na místo, kam ve skutečnosti patří, to jest do parlamentu. Pověděla tam svá přání přímo ministrowi zahraničních věcí a vyslechla jeho odpověď.

Z. S.

Jak se k tomu postaví „Venkov“?

V některých oblastech Polska se nespokojenost rolníků s dosavadní vládní politikou projevuje tak bouřlivě, že dochází k obětem na životech i statcích. Oficiálních zpráv o tom zatím není, jsou jen věrohodné informace jednotlivců, kteří píší jen, co sami viděli. Vláda se postarala o to, aby ohniska nepokojů byla dokonale izolována i pro zpravodaje jí oddaných listů. Víme, jak nevhod jí bylo strfílení na nedávné manifestaci venkovského obyvatelstva ve Witosově rodišti, a máme v čerstvé paměti, jak „Venkov“, jehož někteří redaktoři na vlastní oči tyto demonstrace viděli, široce referoval o senační strance události samé, ale vůbec ne o jejich hlubších příčinách. Pro „Venkov“ to zřejmě byla jen epizoda, která jeho známou již obojakostí vůči poměrům v Polsku vůbec neotrášila. Pro upřímné znalce, kterých je v okolí „Venkova“ jistě dost, je polský venkov už delší dobu problémem, který si zaslouží úvah bez senačního a bulvárního přikreslování.

Proskakují zprávy, že v okolí Lublina se rolníci v houfích srazili s četnictvem, že se bránili kosami upevněnými jako bodla, a že je četnictvo zvládlo jen tím, že zapálilo vesnici. To už příliš živě připomíná Španělsko a na mysl se dere otázka, co k tomu řekne „Venkov“. Budou mu i selští polští rebelové jen rudými hordami, postupujícími proti vládním hrdinům, anebo tu najde lepší kritérium, než se mu podařilo najít v bratrovražedném boji španělském, u něhož svým čtenářům naprosto zamlčel, že vedle továrního dělníka bojuje proti reakci a útisku i malý a střední rolník, velká většina té španělského venkova?

Dnešní boj polských zemědělců je do velké míry bojem mezi protežovanými velkostatkáři a širokými vrstvami zemědělskými, těmi vrstvami, na nichž se v našich poměrech zakládá velikost a síla republikánské strany a tím i význam „Venkova“ jako jejího ústředního orgánu. Kdyby „Venkovu“ záleželo na pravdě, už dávno by neignoroval, co napsal o nedostatečích polské sociální struktury zemědělské universitní profesor a bývalý ministerský předseda Wt. Grabski ve svém spise „Idea Polski“, a druhý univ. profesor Zdislav Ludkiewicz v práci „Niedomagania ustroju rolnego“. Už dávno by byl svým čtenářům sdělil, jaké jsou příčiny bídy malých polských rolníků v Kongresówce, v Haliči a na Polesí, neboť dva objemné svazky „Pamiętniku Chłopów“, vydané už před časem varšavským ústavem pro sociální hospodářství, k tomu skýtají více než dost kríklavých dokladů.

Ale „Venkovu“ se to vše zřejmě nehodí do krámu. Tak se jeho čtenáři patrně tak brzy nedovědí, že v poslední době se polský venkov povážlivě sdělil, rolníci, aby mohli schůzovat, rozestavují kol vesnic své stráže a v případě potřeby zvoní na poplach nebo přepadají četnické hlídky.

„Venkov“ nemá teď na to také času. Musí se přece starati, aby rozdělil Českoslováky na levice a pravici. Vždyť Hitler se tímto měřítkem snaží rozděliti celý svět, proč by nemělo stačiti „Venkovu“ v Československu? Polští nespokojení zemědělci, jejichž vůdcové se vždy těšili úctě i ochraně naší republikánské strany, se tedy do nynější politiky asi hoditi nebudou.

F. K.

Tři léta SdP.

Před třemi lety bylo možno čísti v „Prager Tagblattu“, na místě poměrně zastrčeném, že Konrad Henlein volá všechny Němce do Heimatsfronty, všechny Němce, kteří

„vědomě stojí na půdě národní pospolitosti a křesťanského světového názoru. Heimatsfronta hlásí se k německé kulturní a osudové pospolitosti, a spatřuje svůj hlavní úkol v zajištění a vybudování německé národní državy domoviny, hospodářství a pracovních místa. Žádá spravedlivé řešení sociálních a hospodářských otázek všech stavů, zejména spatřuje v sociálním a hospodářském zabezpečení dělníka je- den z hlavních předpokladů udržení národní síly. Heimatsfronta bude na půdě státu, na níž osud sudetské Němce postavil — uznávajíc stát — pracovati k dosažení těchto cílů s použitím všech zákonem přípustných prostředků. Hlásí se k demokratickým základním požadavkům, především k rovnoprávnosti kulturních národů a spatřuje v pokojném vybu-

dování těchto základů při plném respektování národní osobnosti nejbezpečnější záruku zdárného vývoje národů a států středoevropského prostoru. Sudetoněmecká Heimatsfronta bude vybudována na stavovských základech.“

Byla to síla tohoto projevu nebo síla Konrada Henleina, jehož jméno v těch dnech velká většina lidí u nás četla po prvé, která způsobila, že za dobu poměrně velmi krátkou, sudetoněmecká strana, jejímž předsedou byl Konrad Henlein, se stala při volbách 1935 podle počtu hlasů nejsilnější stranou československou? Měl tento mladý muž, homo novus v pravém slova smyslu, kterého znali do té doby jen turneři, nějakou záhadnou přitažlivost, která kolem něho sdružila za krátko daleko hodně přes milion voličů? Byla tato strana dílem jednotlivce?

Listujme trochu v tehdejších novinách, abychom si připomenuli, jak vypadalo tehdejší Německo a jak to vypadalo v politické domácnosti našich Němců. V Německu tehdy stojí před soudem van der Lubbe. Zapálení říšského sněmu. Má ukázati, jak nebezpeční jsou komunisté a má odůvodniti ostrý postup hakenkreuzlerů proti socialismu. Evropa se dívá k Německu s neklidem. Německo tehdy ještě uklidňuje. Náměstek Hitlerův Hess prohlašuje:

„V některých částech ciziny zmocnila se protiněmecká propaganda nepravdivého tvrzení, že německá národně socialistická strana usiluje o přivtělení částí Švýcarska, Holandska, Belgie a Dánska atd. Jakkoliv tato tvrzení jsou nemslyšná, docházejí přece jen víry. Říšské vedení klade proto důraz na zjištění, že žádný vážný člověk v Německu nemyslí na to, aby se jen dotknul nezávislosti jiných států.“

U nás v té době dostala se do popředí německá národně-socialistická strana. Silně rostla a získávala hlavně mládež. Radikalismus této strany stále stoupal. Proces s členy Volks-sportu je jen malou ilustrací tohoto radikalismu mládeže, která byla stržena agitací poslanců Junga, Krebse, Schuberta. Nad touto stranou se již vznášá Damoklův meč rozpustění. Vůdcové se pokoušejí dokazovati, že jejich strana jest lojalní a že jejich prostředky jsou jen a jen legální. Ale to vše již nestačilo zabrániti rozpustění německé národně-socialistické strany a zastavení činnosti druhé německé strany, německé strany nacionální. K tomu došlo 4. října 1933, několik dní po té, co Konrad Henlein povolal svoji Heimatsfrontu a den po té, co předsednictvo německé národně socialistické strany v Ústí chtělo dobrovolně likvidovati stranu. Ale v době, kdy Konrad Henlein proklamoval svoji Heimatsfrontu, ztroskotal pokus o jinou frontu. O Volksfrontu. Měla to býti společná fronta všech t. zv. nemarxistických německých stran. Smysl této akce byl jasný: německá národně-socialistická strana potřebovala zeď, za kterou by se schovala, chtěla, aby druhé německé strany — které až dosud ostře potírala — se za ní postavily. Druhé strany k tomu neměly mnoho chuti. A v době nezdaru snahy o Volksfrontu se rodí Heimatsfronta K. Henleina. A v té době z německé národně socialistické strany vystupují Kasper, Simm a Köhler. Proč vystoupili, je patrné z komuniké německé národně socialistické strany:

„Mimořádný sjezd německé národně socialistické strany v Podmoklech 28. září dal poslancům Kasperovi, Simmovi a Richardu Köhlerovi plnou moc k pokračování jednání o vytvoření t. zv. Volksfronty. Mezitím vydal 1. října Konrad Henlein své známé provolání k zřízení sudetoněmecké Heimatsfronty. Vzhledem k této nově vytvořené situaci považují udělenou jim plnou moc za bezpředmětnou a vracejí ji do rukou předsednictva strany. Současně ohlašují své vystoupení ze strany, aby měli volnou cestu k dalšímu rozhodování.“

Jest přirozeno, že vznikla myšlenka: Heimatsfronta není ničím jiným, než náhražkou rozpustěných a zastavených stran. Proti tomuto podezření se Henlein brání:

„Nutno se vši rozhodností odmítnouti podezírání, že sudetoněmecká strana Heimatsfronta jest (náhradní, zakrytou) Tarnungsorganisation za německou národně-socialistickou stranu.“

A dále:

„Konrad Henlein nepřipustil pochybnosti o tom, že stojí jednoznačně na půdě státu, a že chce pracovati na dané základně demokracie.“

Heimatsfronta nebyla osobním dílem Konrada Henleina. Vyrostla z doby, kdy v Německu dostal se k moci Hitler, a kdy toto nové Německo silně působilo i na politické myšlení našich Němců.

Od té doby uplynuly tři roky. Dnes sudetoněmecká strana Konrada Henleina vypadá jinak, než tehdy, když vstupovala do politického života. Dnes tolik nezdružňuje, že stojí na půdě státu a demokracie. Prohlašuje, že otázka našich Němců jest otázkou evropskou. Dnes již Konrad Henlein nemá tolik autority, jakou měl na podzim roku 1933. Je nucen ustupovati před radikalismem bývalých německých národních socialistů, kteří neradi vidí, že stranu vedou neznámí lidé z Kamaradschaftsbundu. Führerovský princip v SdP byl silně otrěsen. Jednota strany byla silně otrěsena; řada čelných lidí odešla, řada byla vyloučena; opozice v SdP vyrostla v takovou sílu, že K. Henlein s vedením poznal, že na opozici nestačí poslanec Sandner s plnou mocí ostře postupovat proti „rebelům“. Henlein musil ustoupiti před výrokem čestného soudu, který odsoudil jeho tajemníka Branda. Musil odvolati vyloučení dr. Haidera, známého z procesu s „Volkssportem“. Tento jeho ústup ukazuje, že v SdP nejde o Henleina, ale o to, aby bylo aspoň na venek zachováno zdání jednoty SdP. SdP neprodělává jen krizi politickou. Prodělává i krizi mravní. Režim v Třetí říši má možnost zakrýti svoje mravní defekty. Má možnost pozavíratí kritiky. Této možnosti nemá Henleinova strana. Poslanec Sandner může míti sice plnou moc k potírání opozice, ale nemá možnosti užítí proti opozici moci. SdP nedosáhla vnitropolitických úspěchů. Nechtěla málo; hlásala: vše, nebo nic. Nuže, přišlo to druhé: nic. Ale lidé v SdP vidí, že toto nic jest příliš málo na stranu, která má 67 poslanců a senátorů. Nespěchy jsou na straně Henleinově. To rozhodne o vývoji SdP v nejbližší době.

V. Gutwirth.

Budeme zase odkázáni na filmy z Třetí říše?

Týden po prvních zprávách o Filmové komoře je již úplně jasno, že jde o nový pokus o zavedení starého filmového kontingentu, kterým naše filmové hospodaření se tak dokonale blamovalo.

Filmová komora byla založena z iniciativy předsedy svazu filmového obchodu a průmyslu Průši, bývalého majora legii, jenž tohoto času dlí na návštěvě v Berlíně a vyjednává, jak pondělní noviny ze dne 28. září hlásí, jak by se ještě více propadlých německých filmů, které se nikam jinam nemohou ve velkém počtu prodati, dovezlo do demokratického Československa. Na schůzi Svazu filmového obchodu a průmyslu — mám po ruce oficiální protokol této schůze — sdělil předseda převkape-nému členstvu, že se rozhodl sám ex presidio, to jest bez slyšení výboru i členů, udělati pořádek ve filmové branži, protože mu bylo sděleno se strany úřadů, že stát chce syndikalizovati filmovou výrobu pod státním komisařem. Po každé té „Lojzické“, „Uličnické“ nebo „Kočičce v pytli“ se nedivíme tomuto státnímu rozhodnutí; je skutečně na čase, aby se zabránilo nejhorším zjevům této nekulturní činnosti, kterou stát podporuje statistickými částkami. A pokud budeme míti volný dovoz cizích — nikoli jen německých — filmů, bude vždy příležitost k srovnání, jakou úroveň má to neblahé československé filmové podnikání několika lidí.

Ti se snaží dnes o to, aby si zajistili další výrobu filmů a podporu pro ně. Státní dozor, vykonaný člověkem kulturně založeným, který by nezaměnil kapsy podnikatelů se zájmy československé kultury, znamenal by konec jejich činnosti. Proto se dohodli na nové organizaci: založili spolek pod jménem „Filmová komora“, který má za účel: „vystoupení před veřejností jednotné a závazné pro všechny členy“. Filmová komora má sdružit čtyři hlavní organizace filmové branže: „Svaz filmové výroby“, „Svaz československých kin“, „Československou filmovou Unii“ a „Svaz filmového obchodu a průmyslu“. Ti mají jmenovati po šesti delegátech, kteří by pak na venek závazně zastupovali zájmy československého filmu, a tím určovali programy našich kin. „Svaz filmové výroby“ má celkem tři členy: pana Miloše Havla, předsedu správní rady A-B, akc. spol. Praha-Barrandov, pana řed. M. Reichla, vedoucího ředitele barrandovských ateliérů a pana prokuristu Hammra od téže společnosti. Barrandovské ateliéry mají dnes s výrobou československého filmu tolik společného, kolik má majitel domu, který pronajal kráček uzemnění, společného s potravinářskou branží. Oba mají pouze zájem, aby zboží bylo co možno nejdražší, aby mohli požadovati větší nájemné. Podle toho se také snažili majitelé barrandovských ateliérů vždycky pronajímatí ateliéry za nejvyšší ceny a snažili se také omeziti dovoz dobrých cizích filmů.

Druhá složka této nové organizace je Svaz čsl. kin, zastoupený panem Vl. Wokounem, o kterém jsme v poslední době slyšeli, že vstoupil do řad filmových producentů a ohlásil výrobu česko-německého „velkofilmu“ „Poslední drožkář“. Že

se takové záslužné činy dají provésti pouze za spolupráce přítele německého filmu, reprezentovaného u nás hlavně společností A-B, akc. spol., je jasné. Třetí složka tohoto nejnovějšího spolku je Čsl. filmová Unie, organizace, jejíž členové pracují výhradně na Barrandově a kteří jsou přímo závislí na ateliéru a jeho politice. Konečně je zde čtvrtá složka, Svaz filmového obchodu a průmyslu. Jeho předseda Průša se spojil s předsedou Milošem Havlem (tak oficiálně prohlásil a jak bylo také protokolováno) a s ním vypracoval stanovy, které také před třemi týdny byly ministerstvu vnitra zadány. Při tom se opřel pouze o firmy, které jsou největšími dovozci německého filmu. Podle obsazení Filmové komory do dnešního dne ve veřejnosti známého, byla by tedy tato organizace úplně ve vleku německého filmu a jeho zájmu. Německý film má však pouze zájem na tom, aby byl omezen americký, francouzský, ruský a anglický konkurent. Velká kina našeho státu mají dnes takový výběr, že již nejsou donucena oběhrávati špatné německé filmy a Berlín tím značně trpí. Německý film je však také intereso-ván na výrobě českých filmů: natočil-li producent u nás německou versi, pak může zaplatiti dovozem nějakého německého filmu a ušetří peníze.

Během natáčení má tatáž Reichsfilmkammer u nás v Praze svého důvěrníka, který musí dbáti nad tím, aby se nic nenatočilo, co by bylo závadného s hlediska hakenkrajclerské propagandy. Reichsfilmkammer nedovoluje, aby se natočil film v jiné versi pro Německo a jiné pro ostatní státy, s odlišným obsahem. Je přísně zakázáno zaměstnávat i pro jiné verze lidi, kteří neodpovídají arijským a jiným německým politickým zákonům.

Že se toto nebezpečí založením Filmové komory stalo opět aktuální, je dokázáno zprávami, které prošly tiskem: řed. Fla-la od společnosti „Elekta-film“ a. s. žádal ve schůzi svazu filmového obchodu a průmyslu znovuzavedení filmového kontingentu, a čsl. delegace jela opět do Berlína, aby vyjednávala o výměně (Filmaustausch) čsl. a německých filmů. Při tom se nesmí prozraditi, že se ze 150 ročně vyrobených německých filmů dováží k nám i za dnešního bídného stavu 120 filmů, a z 600 ročně vyrobených amerických filmů přibližně jen 100. Do Berlína jeli pánové Wokoun, Havel a Průša. Jejich cílem je, aby se oklikou přes „oživení výroby čsl. filmu a spolupráce s německým filmem“ zavedl kontingent. Nebudou-li zase dobré americké filmy, pak budou velká kina donucena hráti hlavně filmy německé a české filmy bídné úrovně. Pánové mají sice při ministerstvu obchodu k dispozici milionový fond na podporu českého filmu, a tento fond žije hlavně z příspěvků amerických dovozců — nechtějí se však s tím spokojiti, ačkoliv jim stát dnes již nabízí na jeden hodnotný český film garancii až do 500.000 Kč. Nepřejí si státní kontrolu a mají odůvodněnou obavu, že by státní komisař jednou přece prohlédl tajemství všech těch „Uličnic“, „Ircíných románeků“ atd.

Dr. Walter Lustig.

národní hospodář

Karel Kubata:

Politická historie lihu

VII.

Lih a benzin.

Myšlenka lihobenzolové nebo lihobenzinové směsi je jistě věc velmi důležitá. Pro stát bez moře anebo bez vlastních naftových ložisek otázkou přímo životní. Na problému tom je závislá otázka motorisace, s níž je tak úzce spjata obrana státu. Ve světové válce nastoupily vedle motorisovaného dělostřelectva tři nové strašlivé zbraně: plyn, tank, válečné letectvo. K výrobě první zbraně dá se použití lihu, k pohonu dvou druhých benzinu nebo jeho náhražky. Celá poválečná historie i poslední válka o Habeš točí se kolem otázky: která z velmocí opanuje největší naftová ložiska? Odzbrojené a o kolonie ochuzené Německo pracuje

od uzavření míru horečně na vyřešení problému vlastní pohonné látky, neboť jen tudy vede cesta k znovu-dobytí velmocenského postavení ve světě. Jeho proslulá laboratoře zabývají se myšlenkou pohonné směsi a syntetického benzínu a lihu. Také Francie nelení, již za války zavádí směs: Carburant national. V Německu vzniká lihofenzolová směs: Reichskraftstoff.

Náš stát není na tom o nic lépe. Vzor francouzský a německý zplodil u nás nejprve lihofenzolovou směs nazvanou: dynalkol. Nové směsi staví se v cestu veliké překážky rázu technického, zveličované někdy i uměle, neboť jsou zde zájmy mocných benzinářských firem zahraničních ze států spojeneckých. Není také nikoho, kdo by novou pohonnou směs s náležitým důrazem prosazoval, několik nadšenců na to nestačí, a průmysl lihovarnický projevuje zatím velký nezájem, ačkoliv by mu úspěch nové směsi mohl zajistiti skvělou budoucnost. Má zatím jiný zájem: utopiti státní lihové hospodářství v zásobách lihu. Nový, dosud neznámý odbyt tohoto produktu měl by možná za následek, že státní lihový monopol vybědne z nesnázi, do nichž ho záškodnická nadprodukce uvrhla, a to by pak znamenalo konec nadějí na uchvácení moci nad celým lihovým hospodářstvím. Konečně byla zde i vysoká cena lihu, která směs nepřiměřeně zatěžovala. Vysoké přejímací ceny za lih způsobily, že bylo nutno lih určený k výrobě směsi prodávati s prodělkem.

Ostatně problém ceny lihu hraje ještě dnes, kdy jde o směs lihofenzinovou a kdy se výrobní náklady lihu, vzhledem k poklesu cen surovin a ostatní režie značně snížily, důležitou roli, neboť cena lihu pohonnou látku zdražuje. Přejímací cena lihu byla, je a vždy bude Achillovou patou průmyslu lihovarského, v ní a v rafinačních mzdách je skryto nejvíc zisku, zde je zdroj tajných fondů a pramen bohatství několika zasvěcených. Proto se lihovarské organizace, jejich političtí přátelé, příživníci i protektoři snaží ze všech sil, aby o nich bylo co nejméně veřejně diskutováno. Tento strach z veřejné kontroly způsobil, že sami lihovarníci hnuli s otázkou míšení benzínu s lihem, s věcí pro ně a zejména pro stát tak důležitou, teprve když se jejich Společnost počala topit v zásobách lihu tak jako osm let před tím Čs. komise lihová. Nikoliv tedy zájem o státní bezpečnost, ale agrární krize, která měla za následek, že brambory, řepa, obilí se daly nejlépe zpeněžití tím, že se z nich vyrobil lih, zplodila zákon o povinném míšení lihu s benzinem.

Náhle šlo vše nebyvalým tempem: pozitivní posudky vědeckých ústavů stihala dobrozdání vojenských i jiných technických odborníků a znalců národního hospodářství. Námitky automobilistů a továren na automobily, benzinářského kartelu atp. hroutily se naproti tomu jako domečky z karet. Síla agrární strany projevila se zde zase jednou v celé své mohutnosti. Největší potíže při projednávání zákona vznikly ovšem při stanovení prodejní ceny směsi. Kompromis, který byl výsledkem boje parlamentních zástupců producentů se zástupci konsumentů, mezi nimiž se opět shledáváme s neohroženým odpůrcem lihovarnické kliky poslancem Remešem, nemohl uspokojiti nikoho, kdo viděl v osnově zákona snahu zabezpečiti státu pro případ války (což v roce 1932 nebyla otázka už jen ryze teoretická), co největší zásoby pohonné látky. Dále nikoho, kdo posuzoval nový zákon s hlediska platební bilance a ne s hlediska několika lihovarských magnátů, jimž nešlo o nic jiného, než jak nejlépe zpeněžití nahromaděné

zásoby lihu a jak zabezpečiti drahé výrobě hospodářských lihovarů co největší výrobní oprávnění.

Zkrátka řečeno, lihovarníkům se podařilo, jako vždy před tím, aby za podklad jednání o ceně lihu určeného k míšení s benzinem sloužily jejich kalkulace, které byly vypracovány tak, že po vynucené slevě skrývaly v sobě ještě nepřiměřený zisk. Na tomto místě pokládám za účelné podrobiti

v ý r o b n í k a l k u l a c e l i h u

bližšímu rozboru. Vniknouti do tajemství této kuchyně není tak snadné. Cena suroviny zpracované na lih je různá. Některý lihovar používá řepy, některý melasy, jiný bramborů nebo kukuřice, další zase dvou nebo tří druhů těchto surovin. To vše řídí se krajem, ve kterém lihovar sídlí a ve kterém pěstování toho kterého druhu plodin převažuje. Pak je zde rozdíl mezi výrobou v průmyslových lihovarech, tedy výrobou racionalisovanou, a výrobou v lihovarech zemědělských, která je součástí velkostatku. Během let podařilo se hospodářským lihovarům ať velkostatkářským, ať družstevním zatemniti poslání této jejich výroby, jejíž hlavní zisk spočívá v tom, že odpadky při výrobě lihu jsou znamenité krmivo, takže by měl tento zisk z dobytčářství figurovati při posuzování režie podniku. Tak jak se prakse od převratu ustálila, nebere se tato zisková položka vůbec v úvahu, takže výrobní ceny lihu skočí samozřejmě vysoko. Také průmyslové lihovary zamlčují při kalkulaci, že mají vedlejší produkty a podniky draslo, ocet, lihoviny atd., na něž by měla připadnouti podstatná část výrobní režie. Přicházejí proto s kalkulacemi zkreslenými. Zisky soukromých podnikatelů zůstávají temnou pevninou, ale bilance veřejně účtujících lihovarských společností jsou nejlepším svědectvím toho, že kalkulace jsou nesprávné, neboť jinak by nebylo možné, aby tyto akciové společnosti mohly vypláceti 15 až 22% dividendu. Kdo zná bilancování akciových společností, ví, že vykázané jejich zisky jsou vždy daleko menší než zisky skutečné. Absolvoval jsem v těchto dnech zcela náhodou rozmluvu se členem správní rady jednoho z protekčních lihovarů, který ovšem netušil, že hovoří s autorem těchto statí. Byl to rozhovor velmi poučný, neboť mi dal nahlédnouti do účetnických kouzel, jichž je třeba použítí, aby skutečné zisky mohly býti utajeny a dividendy nebyla vyšší než oněch 22%. Nemohu ušetřiti státní správu výtky, že pronajímá svůj státní lihovar v Leopoldově soukromé společnosti, která přirozeně má také zájem, aby se nikdo nedozvěděl, jak vysoká je skutečná výrobní cena lihu.

Kdyby aspoň tento lihovar byl veden pod přísnou správou v režii státu, mohly by jeho výrobní kalkulace sloužiti finanční správě za podklad jednání o přejímacích cenách. Ovšem to by předpokládalo velmi přísný dozor, aby se takový podnik nestal obětí intrik lihovarských organizací, jak se na příklad děje u státní rafinerie lihu v Mostech, v zemi Moravskoslezské, které jsou úmyslně přidělovány tak malá množství lihu k rafinaci, že kapacita podniku zůstává nevyužita a provoz podniku jeví se pak nevýnosným. Úředníci tohoto státního závodu mohli by vypravovati, kdyby se ovšem nebáli msty mocných politických činitelů, zajímavé a smutné kapitoly. Na základě této nešťastné politiky je pak možno, aby lihovarnické organizace přicházely s kalkulacemi zkreslenými a domáhali se pomoci svých politických protektorů cen a rafinační mzdy, zaručujících zisky maximální. Tvrdím, že cena

Kč 360.— za hl hospodářského lihu a Kč 270.— za hl průmyslového lihu je nepřiměřená, o rafinační mzdě Kč 50.— za hl ani nemluvě. I při slušném občanském zisku byla by nejméně o 20% nižší. Kdyby k tomu přistoupila rozumná a ne protekční úprava výrobních kontingentů, tak aby bylo lépe využito výrobní kapacity průmyslových lihovalů (dnešní rozdělení, upravené tak, že z celkové roční spotřeby, pohybující se kolem jednoho milionu hektolitrů vyrábí se draze 73% v lihovarech hospodářských a pouze 27% levně v lihovarech průmyslových je nesmyslné, ne-li, s hlediska národní obrany, zločinné), pak by bylo možno mluvit o snížení výrobní ceny o dalších nejméně 10%.

Nezasvěcený čtenář se bude jistě ptáti, proč průmyslová výroba snáší klidně toto znásilňování. Odpověď je jednoduchá: jednak jsou dnes největší průmyslové lihovary také již v rukou agrárníků, jednak má průmyslová výroba ve vysokých přejímacích cenách velmi dobře vynahrazeno, oč ji zemědělské lihovary připravily na výrobních oprávněních. Majitelé průmyslových závodů si prostě říkají: bojovat proti agrární straně by byl za dnešních okolností nerozum; naše podniky spějí sice takto k zániku, zatím ale na penězích o nic nepřicházíme, naopak vezeme se s sebou, po nás ať přijde třeba potopa. Že se toto vše děje na úkor motoristů a zájmu státního, je jim samozřejmě lhostejné. Za takových tedy okolností tvořila se cena za líc, určený pro míšení s benzínem. Nevzalo se ani řádně v úvahu, že zákonem o míšení umožňuje se tomuto odvětví při nepatrně zvýšené režii nová výroba ve výši 400 až 500 tisíc hektolitrů, a cena povolená lihovarníkům způsobila ovšem podstatné zdražení pohonné látky. Odpor, který se proti tomuto zdražení ve veřejnosti zdvihl, byl nemalý. A lze proto jen kvitovati s povděkem, že se finanční správa snažila úsilovně o to, aby bylo nalezeno nové řešení, které by umožnilo zlevnění lihu, řešení, které muselo býti hledáno jinde, než ve snížení zisků lihovarníků, na nichž byla a je interesována největší a nejmocnější politická strana.

Odborníci ministerstva financí, vycházejíce ze smutného zjištění, že přejímací ceny lihu jsou politikum, o něž by mohla a nechce klopýtnouti koaliční soustava, našli řešení, které jediné zbývalo: koncentrace a ještě větší racionalisace průmyslové výroby. Zdokonalení racionalisace výroby spočívalo v použití nových výrobních metod, zavedených a osvědčených v cizině: ve zjednodušení a tudíž i ve zlevnění rafinace a deshydrace a výroby denaturovaného lihu přímo z vysokostupňové suroviny, koncentrace průmyslové výroby měla míti za následek podstatné snížení výrobních a správních nákladů.

Soustředění průmyslových lihovalů mělo předcházeti technické zdokonalení výroby. Proto také finanční správa přislíbila pomoc při uskutečňování plánů, který předložila jedna skupina lihovarníků a tento svůj slib dodržela. Její pomocí byla provedena tak zvaná nacionalisace lihového průmyslu, což prakticky znamená, že byli cizozemští majitelé akcií velkých průmyslových lihovalů donuceni pod pohrůžkou odnětí anebo zrestringování výrobních oprávnění prodati své akcie československé skupině, financované Agrární a Živnostenskou bankou. Zásah to s hlediska státu jistě správný, neboť nelze namítati ničeho proti tomu, jestliže se státní správa stará, aby důležitý průmysl byl majetkem jeho občanů. Není také třeba nijak lito-

vati bývalých majitelů těchto lihovarských podniků, kteří, většinou původem z českých zemí, neuznali za patnáct let trvání republiky za vhodné přestěhovati se z Vídně do Prahy a státi se československými občany a poplatníky. Plody české země a české práce byly zdrojem bohatství rodin pánů Sternů, Ledererů a jiných, které ani Hitler, ani události rakouské nepoučily a nepřiměly k tomu, aby našli kladný poměr k našemu státu a jeho národnímu hospodářství. Nacionalisace byla tedy sama o sobě akt spravedlnosti a státní hrdosti. Kdyby tento akt byl býval prováděn ve prospěch československých podnikatelů typu Baťova, mohlo z toho vzejíti národní štěstí. Ale českou skupinu lihovarníků nevedl žádný Baťa, nýbrž Dr. Ivan Pour, a tak se celá nacionalisace, jak se nám dnes jeví, podobá spíše nejnepěknějším průvodním zjevům pozemkové reformy.

Pour a spol. při práci.

Pod patronací dvou československých bank, Agrární a Živnostenské, přešly tedy největší lihovarské podniky za velmi levný peníz do majetku t. zv. lihového syndikátu, jehož generálním tajemníkem stal se důvěrník agrární strany Dr. Ivan Pour, náš známý z předcházejících kapitol. Stamilionový majetek, který představují lihovary v Libni, Rájci, Kralupech, Kolíně, Mostě, v Hodolanech, ve Svinově, k nimž přistupují další podniky, nacházející se v zájmové sféře a kontrole Lihového syndikátu, jako lihovary a lihočistny Pardubice, Smiřice, Plzeň, Ml. Boleslav, Bzenec, Znojmo, Prostějov, Levoča, Malacky a veškerou výrobu těchto podniků svěruje republika tomuto muži, o němž již víme, že rozhoduje vedle toho ve funkci vrchního ředitele Družstva hospodářských lihovalů, o osudu celého lihovarství zemědělského, a ve funkci vrchního ředitele Společnosti pro zpeněžení lihu vládne nad prodejním monopolem, propůjčeným této soukromé společnosti. Jeho jedinou legitimací, opravňující ho k tomu všemu, je legitimace republikánské strany a protekce mužů jejího vedení. Exponent a inkasista politické strany má ovšem jiné starosti, než aby se staral o splnění druhé, a to nejdůležitější části programu nacionalisace: zdokonalení, zjednodušení a zlevnění výroby. Takovému režimu musí jít především o to, jak zabezpečit co nejvíce své posice, jak svoji stranu a své partnery co nejlépe uspokojit, neboť jen na takových úspěších jsou závislé tyto kariéry. Proto se nikdo nestará o to, aby byly odstraněny zastaralé metody výroby, aby bylo uvedeno v život vše, co přináší technický pokrok (výroba umělé gummy), ba naopak, brzdí se všechny nové myšlenky, které by mohly znamenati průlom do dnešního stavu, umožňujícího všechny manipulace a machinace s výrobními oprávněním, s rafinační mzdou, s příspěvkem na organisace, s distribucí melasy, s pojištěním zásob atd., na což ovšem těžce doplácí motorismus, a na čemž vydělává několik privilegovaných osob. Mysl je především upřena k tomu, aby bez ohledu na veřejný zájem bylo pamatováno při všem na podniky vlastní skupiny, aby byly izolovány všechny osoby této politice nebezpečné, aby byla zne-možněna jakákoliv kontrola zástupců konsumentů, aby každá dobrá myšlenka, jako bylo na příklad zkrácení pracovní doby, byla využita ve prospěch vládnoucí skupiny a ve prospěch dělnické odborové organisace jediné politické strany.

Tomuto režimu vděčí strana agrární za to, že Družstvo hospodářských lihovalů zakoupilo její domy na

Poříčí za cenu třicetpět milionů Kč, a že byl dosazen do vedení Svazu průmyslových lihovarů a Jednoty rafinerií bývalý prezident Pozemkového úřadu Dr. Voženílek. Do správních rad průmyslových lihovarů jsou voleni exponenti republikánské strany, kteří o lihovarnictví nemají ani potuchy a jen obava, abych slušné a poctivé lidi nepřipravil o existenci, způsobuje, že nerozvádím blíže, jaké následky měla tak zvaná nacionalisace pro mnoho českých lidí, podezřelých pouze z věrnosti myšlenke státního monopolu. Byla by to velmi smutná kapitola o tom, jak se nevyplácí míti v lihovarství na zřeteli vedle zájmu podniků zájem národní a státní, tam, kde se tyto zájmy skříží s plány politické partaje.

Kam vede politická protekce.

Na případu páně Pourové možno nejlépe sledovati, jak neblaze působí přílišná důvěra politické strany, věnovaná jedné osobě. Nemůže z toho ani tak mocné straně, jako je strana republikánská, vzejíti nakonec nic dobrého. Nechce se mi ani věřiti, že vše, co se v lihovarství stalo, stalo se s vědomím všech jejích odpovědných činitelů. Věřím, že i zde je mnoho, jistě většina lidí, kteří by hlasitě protestovali, kdyby znali, co všechno bylo prosazeno pod dojmem, že za těmito požadavky stojí celá republikánská strana. Jsem přesvědčen, že zdrcující většina členů této strany by také žádala vysvětlení, jak se mohlo státi, že Družstvu hospodářských lihovarů, bohaté to organizaci, která kupuje domy za 35 milionů, která vedle výnosů svých podniků přijme ročně šest milionů Kč na organizačních příspěvcích z přejímacích cen lihu, dále šest set tisíc korun jakožto příspěvek od Společnosti pro zpeněžení lihu, byly odepsány daňové nedoplatky za mnoho let ve výši mnoha desítek milionů. Má víra opírá se o některé projevy příslušníků republikánské strany, z nichž cituji s vřelým díkem odstavec článku, uveřejněného v časopise „Brázda“:

„Kalkulace výnosnosti výroby lihu je pro nás příliš nepřehledná, než abychom mohli uvažovati, o kolik by mohla býti snížena cena lihu pro motorické účely. Jisto je, že výrobům lihu musí býti zaručen přiměřený zisk. Jím však nechceme rozuměti 20% a větší dividendy průmyslových lihovarů v době, kdy ostatní průmyslové hodnoty, i zbrojařské v to počítajíc, vypadají s dividendami docela jinak. K těmto skvělým dividendám třeba ještě poznamenati, že v dnešním akciovém podniku obyčejně dividendy představuje jen tu část zisku, která se už žádným jiným způsobem upotřebiti nedá. Při tom naše průmyslové lihovary pracují s naprosto nedostačujícím využitím své kapacity, neboť se změnil poměr mezi výrobní kvotou lihovarů průmyslových a lihovarů hospodářských ve prospěch poslední. Tyto lihovary vyrábějí dříve než lihovary průmyslové, mají však velký význam pro zemědělství bramborařských oblastí. Tato dražší výroba má však jen tehdy smysl, dokud zužitkovávají brambory, z nichž výpalky jsou cenným krmivem a nikoliv na příklad melasu, kterou nemohou ekonomicky zpracovat. I pro tyto lihovary platí, že musí zaručovati jen přiměřený zisk. Jejich režie nesmí býti zatěžována nepřiměřenými výdaji, jako je náklad na jejich ústřední organizaci, který činí kolem tří procent režie, tedy tolik, co položka na dělnické mzdy.“

Takový je hlas poctivých a věci znalých příslušníků republikánské strany, kteří nemohou souhlasiti s tím, aby výroba byla zatěžována ročně šestimilionovým příspěvkem, který tvoří dispoziční fond Družstva hospodářských lihovarů, k němuž přistupuje asi čtyřmilionový fond, utvořený z příspěvků průmyslové výroby, a aby těchto deset milionů korun způsobilo, že československý konsument je ročně o devadesát milionů ko-

run na vysokých cenách připravován. Jako protějšek k tomuto hlasu budiž citován pasus z výroční zprávy Jednoty poľnohospodárskeho priemyslu liehového na Slovensku (Bratislava 1936), který nejlépe svědčí o tom, jaký duch vládne v organizacích lihovarnických a jak jsou si své věci jisti, když už teď rozdělují funkce ve Společnosti do roku 1940, ačkoliv smlouva se státem není dosud obnovena:

Zástupci zájmových organizací dohodli sa na určitých usporiadaniach finančných, o ktorých sjednané je zvláštne ujednanie, jako súčiastka tejto dohody.

Dohoda o delegácii Družstva hospodárskych lihovarov v Spoločnosti pre speňaženie liehu pre dobu po 31. auguste 1936: Pre ďalšie obdobie Spoločnosti pre speňaženie liehu, ktoré má nastúpiť od 1. IX. 1936 do 31. VIII. 1940, dohodujú sa zástupcovia skupín družstevných a nedružstevných lihovarov o usporiadaní zástupcov Družstva hospodárskych lihovarov v tejto Spoločnosti takto:

1. Predsedníctvo: predseda Dr. Ing. Karol Bachrach za skupinu súkromnú, miestopredseda Dr. Ing. Emanuel Sova za skupinu družstevnú. 2. Predseda dozornej rady zástupca skupiny družstevných lihovarov a jeden miestopredseda za súkromné lihovary. 3. Do predstavenstva budú vysielaní zástupcovia takto: za skupinu lihovarov družstevných 4, za skupinu lihovarov nedružstevných 4, ako neutrálny bývalý vedúci úradník Družstva 1. 4. Do dozornej rady: za skupinu lihovarov družstevných 10, za skupinu lihovarov nedružstevných 10. Pri obnovení smluvy s čl. štátom a Spoločnosťou pre speňaženie liehu, zasadia sa zástupcovia Družstva hospodárskych lihovarov o to, aby do predsedníctva Spoločnosti boli povolaní (menovaní) po jednom zástupcovi za skupinu družstevnú a za skupinu nedružstevnú v tom prípade, že predsedníctvo bude rozširované. Keby k tomuto usporiadaniu nedošlo, prevedie sa v Družstve kompenzácia peňažná. Pri obsadzovaní miest riaditeľa a prednostov v Spoločnosti bude braný dľa možnosti zreteľ k návrhu skupín.

Pozorný čtenář jistě vytuší, co se skrývá pod slovy: „určitých usporiadaniach finančných, o ktorých sjednané je zvláštne ujednanie“ a ve větě: „Keby k tomu usporiadaniu nedošlo, prevedie sa v Družstve kompenzácia peňažná“. Nejde o nic jiného, než že celá politika organizací lihovarnických točí se dnes vedle zápasu o sinekury, kolem jediné věci: rozdělení tajných zisků privilegované Společnosti pro zpeněžení lihu, přelitých v různých formách tajných i veřejných smluv do lihovarnických organizací, z nichž dvě, Jednota a Svaz, podléhají pouze pravomoci spolkového zákona a jsou tudíž daňově těžce postihnuteľny, a třetí, Družstvo, kterému sice daně jsou předpisovány, ale na základě politického nátlaku se pak po desetimilionových částkách zase odpisují. (Dokončení.)

Život a instituce

Stultus:

Předvolební nálady v SSSR

Sovětský byrokrat v nezvyklé situaci: před volbami.

Ačkoliv sovětská ústava, jejíž uveřejnění před několika měsíci způsobilo jistou sensaci, nevstoupila ještě v platnost, zapůsobila již bezpochyby na sovětský život. Místní úřady mají leckde z budoucích voleb, vulgárně řečeno, vítr. Nejednen byrokrat je si vědom, že přičiněním voličstva na něho nyní může dojít. Že je tomu již tak, vidíme z referátů o schů-

zích svolávaných po celé zemi, aby posoudily novou ústavu. Nejednou se ozvou hlasy, kritizující místní „aktiv“, nebo nějaký kožený orgán místní vlády. A hned se dělá závěr: tenhle, nebo tito pracovali špatně, už je nezvolíme.

Tím se dostáváme k jednomu z nejpodstatnějších bodů nové ústavy: všeobecnému a tajnému hlasování. Má, dle našeho soudu, nesmírný význam, i když, jak se domníváme, se nedotkne a také nemůže dotknout ústředních a nejvýznamnějších vládních veličin. Snad se nemýlím, řeknu-li, že vyhlášením nové ústavy a tajné volební právo, vláda měla na zřeteli očistu venkovské vládní sítě, která má velký význam místní a která často selhávala. Myslím tím byrokratickou i stranickou místní moc, která se dá přece jen těžko kontrolovat z ústředí, a která zatím často v jednotce státní, podléhající jí administrativně, zaváděla takovou samovládu a tvořila takovou neproniknutelnou kliku, že obyvatelstvu nezbývalo, než mlčky úpět pod jejím jhem. Tyto pány dává tedy vláda pomocí tajné volby na pospas občanstvu, které už se s nimi vypořádá. Zároveň se tím provede očista potřebná pro vládu a stranu v jejích širších řadách, které se tak zbaví lidí, jichž se snad z mnoha důvodů vláda nebo strana nemohla zbavit sama.

Co však myslí o nové ústavě občanstvo samotné? O tom se můžeme dovědět, bohužel, pouze z dopisů, které k nám docházejí prostřednictvím novin. Jako vždy při důležitých, nebo za důležité považovaných událostech, je i tentokrát vyhlášena v SSSR

„posuzovací kampaň“,

kteřá trvá od polovice července až dodnes. Noviny tiskly po tu celou dobu statistiky o schůzích, pořádaných za tím účelem, při čemž ovšem velmi často i kritisovaly. Brzy tu, brzy tam se objevila zprávička, že okres nebo město dosud ještě svých posudků neohlásily, debatují chabě nebo vůbec nedebatují. Nebo zas bylo slyšet stížnosti, že tam ti soudruzi se dívají na důležitý úkon posuzování ústavy nepřipustně formalistickým způsobem. Svolali schůze, odbreptali projevy a soudili, že jejich povinnost je vykonána. Ani protokol schůzi nevedli nebo ztratili ho. Všichni s ústavou souhlasili a basta.

Dokonce se vyskytly případy, že lidé o ústavě vůbec nevěděli, neboť jim nebyla řádně vyložena. Ale vedle deseti-tisíc schůzí, věnovaných ústavě, má občanstvo jednu možnost, aby vyjádřilo své názory. Jsou to dopisy novinám. Byly tištěny všemi novinami denně a nepřetržitě v řecené již době, a jejich příval zaplnil sta a sta tiskových stránek. Tato korespondence byla přerušena jen za takových veledůležitých okamžiků, jako za procesu „šestnácti“, kdy tisk i občanstvo měli na práci něco ještě mnohem důležitějšího: žasnout a zavrňovat, nebo u příležitosti slavného přistání oněch statečných sovětských letců, kteří podnikli v poslední době několik zajímavých a napínavých arktických, výškových a jiných letů.

Je mi velmi líto, ale většina těchto pilně psaných dopisů svědčí o dětinské žvatlavosti sovětského občanstva, která je ostatně stejná jako u všech pisatelů dopisů do novin všech zemí. Někjaký občan Ivanov, nebo Zalkind, nebo Čičišvili cítí, dejme tomu, potřebu vyjádřit se tiskem o nové ústavě. Prostě ho to neodolatelně pudí. Posadí se tedy a napíše: myslím si, že v tom a tom odstavci ústavy by bylo dobře po slově „povinnosti“ dodat: „a cti“. Dál to může jít jako v původním textu. Noviny jeho dopis poctivě otisknou, a občan Ivanov nebo Čičišvili je spokojen. A tak dále. Avšak vedle četných podobných epištol se vyskytují dopisy, mluvící k věci a psané často velmi vnímavě a bystře. Jsou tu jiné, které používají příležitosti k tomu, aby u příležitosti ústavy

promluvily o věcech, týkajících se obecných nebo soukromých starostí a potřeb. A ty jsou zajímavé a směřodonné pro dnešní předvolební náladu. O prvních sovětských tajných volbách se bude zajisté mnoho psát, ale je dobře znát předmluvu k nim. Pokusili jsme se proto v této montáži z dopisů dát našim čtenářům představu o náladě v SSSR. Dopisy jsou vybrány z ústředních tiskových orgánů: *Pravdy*, *Izvestij*, *Komsomolské Pravdy*; jsou z července až září a jsou seřaděny chronologicky.

Arménka, vdaná za žida, se ptá, jaké národnosti je její dítě. Má být židem, jak si to myslí jeho otec? Zavrhuje návrh, podle něhož národnost určuje řeč, již rodina mluví. Píše: „Jako příklad může sloužit má rodina: otec je žid, matka Arménka, a syn bude Rus? Vzniká nesmysl.“ Hned u prvního dopisu se tedy setkáváme s otázkou zřejmě neústavní, ale jen nepřímo podnícenou tím, že se v ústavě jedná i o národnostní otázce. S touto otázkou se u pisatelů dopisů o ústavě setkáváme velmi často. Na příklad: Sejtžan Ješanov z Akmolinsku píše: „Na území sovětského Kazachstanu žije při nejmenším 10 tisíc osob, které podle národnosti a řeči nelze klasifikovat ani jako Kazachy, ani jako Tatory. Tato nová maličká národnost vznikla smíšenými sňatky mezi Kazachy a Tatory. Navrhují, aby se v Kazachstanu vytvořil národnostní okres této nevelké národnosti.“

Každý o tom, co ho pálí.

Davlet-Kildějevová (vyšetřující soudce): „V návrhu ústavy se nic neříká o způsobu volby zvláštních soudů (revoluční tribunály, železniční a plavební soudy). Budou se volit Nejvyšší radou SSSR, nebo Nejvyššími radami svazových a autonomních republik, nebo nějakým jiným způsobem? To se musí přesně označit.“ Každého člověka zajímá přirozeně nejvíce jeho obor. Tak kolchoznic Seminina, ošetřující ve svém kolchozu prasata a jejímž vrozeným povoláním je, jak se zdá, být dobrou ženou a matkou, žádá: „Je třeba zvláštního článku o hmotném zabezpečení dětí-sirotků, o boji s bezpřístřešností a o odpovědnosti rodičů, které opouštějí své děti.“

Velmi horlivě se píše a debatuje o článku ústavy, pojednávajícím o soukromém majetku. V. Golovko (mistr pskovské továrny): „V článku desátém, mluvícím o soukromém vlastnictví z pracovních výdělků a úspor..., se nic neříká, jak je chráněno zákonem právo na dědictví tohoto vlastnictví. Toto právo je třeba dát dětem nebo příbuzným nebožtíka, kteří se výdělečně účastnili nákupu věci a organizace osobního hospodářství nebožtíkova.“ Jakýsi Kelmanovič z Permi navrhuje doplnit tentýž článek upozorněním, že soukromý majetek má být přece omezen. Na to mu vysokoškolař Stern odpovídá:

„Nesouhlasím. V naší zemi zvítězil nadobro a navždy socialismus. V Sovětském svazu, v němž hospodářskou základnou společnosti je socialistický majetek, je zničena každá exploatace člověka člověkem jiným... Socialismus neničí individuálního vlastnictví, nýbrž naopak, podporuje mohutný jeho vzrůst. Šíří se i možnost ukojití mnohostranné lidské potřeby, založené nikoliv na exploataci, nýbrž na kolektivní práci a kolektivním majetku.“

Zdá se, že jsou ještě pravověrní, kteří se bojí, že sovětský občan upadne do nepřipustného měšťáctví, jakmile se stane vlastníkem páru kalhot. Ale sovětské občane velmi horlivě potírají onen suchopárný názor a jsou zcela jiného mínění.

„Jsem pro změnu normy voleb poslanců do Rady Svazu. Článek 34 stanoví normu: jeden poslanec na 300.000 obyvatelů. Soudím, že je třeba volit poslance na každých 100.000 obyvatelů. To znamená, že Rada Svazu bude sestávat asi z 1700 poslanců. Při normě voleb mnou navrhované bude obyvatelstvo lépe znát svého poslance a bude s ním pevněji spojeno.“ Podepsán A. Šoka z Novosibirsku.

Velmi zajímavá je otázka pensionování, stanovení věkové meze vysloužilců. Většinou se vyskytují návrhy, které jsou

pro stanovení nižší služební lhůty pro ženy. Tu jeden z nich: „Připojuji svůj hlas k soudruhům, navrhuji, aby všechny pracující ženy, které mají výrobní 25letý stáž, měly právo na pensi, ať jsou jejich zdraví a práce, kterou konají, jakékoliv. M. Romanova.“

„Připojuji se k návrhu soudr. Pancošnika, že žádný občan nemůže být zbaven práva na práci nebo z ní propuštěn bez předběžného oznámení nebo aniž by proti němu bylo vzneseno konkrétní obvinění. Tuto opravu je třeba vložit do článku 118. Šestakov, Jakutsko.“ Tento návrh zásady na první pohled tak samozřejmé, zvláště v socialistické zemi, je opakován v několika variantech.

Zdá se, že úřady jsou činnější a pořádnější v předvolební době. Předseda Dněpropetrovského okresního výkonného výboru I. Gavrilov píše novinám mezi jiným:

„S větší pozorností se začaly chovat k potřebám a upozorněním občanů. Zrevidovali jsme skoro ve 20 okresech, jak se vyřizují stížnosti obyvatelstva. Ukázalo se, že se nyní k stížnostem chovají pozorněji. Pravidelně se vyšetřují při schůzích okresních výkonných výborů a nikoliv jen samotným jeho tajemníkem, jak se to stávalo dříve...“

Zajímavé je také sdělení tohoto úředníka o konaných schůzích:

„Nejvíce návrhů je věnováno otázce, zda je třeba dát volební právo služebníkům náboženských kultů. Existuje mnoho návrhů, aby služebníkům kultů, bývalým četníkům a policistům bylo ponecháno právo aktivní účasti při volbách, t. j. právo volit, ale aby byli zbaveni práva být zvoleni.“

Na druhé straně četli jsme referát o jiné podobné schůzi, na níž bylo debatováno o téže otázce. Jakýsi občan vystoupil velmi prudce proti zrušení výhrad, týkajících se kněžstva. Předseda schůze ho upozornil, že nejedná správně, neboť sloužili-li tyto lidé poctivě socialistické společnosti po dobu jejího trvání, není třeba prodlužovat omezení jich se týkající, což lze pochopit i z návrhu nové ústavy, mluvící o příchodu beztržní společnosti.

Demokratické tužby.

V. Paršikov z Voroněžské oblasti píše:

„V 95. článku návrhu ústavy se říká, že Sověty poslanců pracujících, od okresních až po selské, se volí na 2 roky. Tento bod je podle mého třeba formulovat přesněji. Volební lhůty jsou uvedeny i v existující ústavě, ale v praxi často nebyly dodržovány, „kooptace“ se na mnoha místech stala systémem. Uvedu jako příklad Bondarský okres, Voroněžské oblasti, jehož vedoucí špatně pochopili zásady sovětské demokracie. V 21 selských radách pracují jen 4 předsedové selské rady od chvíle posledních voleb. A v takových selských radách, jako jsou Kazyvanskij, Pribytskij a Maximovskij, za tu dobu vyměnili 3—4 předsedy. Není to lepší ani v okresním výkonném výboru. Z 9 členů prezidia 6 je kooptováno plnem okresního výkonného výboru... Předseda Berezovské selské rady Surkov vyměnil v poslední době 90 procent všech zástupců...“

A zase návrh na snížení normy — 1 poslanec na 300 tisíc voličů, ale tentokrát z důvodů národnostních zájmů. Občan Kartebarskij, který to navrhuje, vysvětluje: „Máme řadu autonomních republik, které pro malý počet obyvatelstva nebudou moci zvolit ani jednoho poslance do Svazové Rady.“

Zatčení směji naříditi jen soudní orgány, upozorňuje státní zástupce Samofalov. Tak na př. nesmí zatýkat administrace železniční dopravy, aniž by se optala státního zástupce:

„Vždyť není žádným tajemstvím, že leckdo zneužívá své plné moci. Uvedu dva příklady: Přednosta stanice Charczysk Borovko podrobil naprosto bezdůvodně dvoudennímu vězení biletářku Rubajlovu. Uplynulo několik měsíců a Rubajlová neví, proč vlastně seděla. Náčelník skladiště Ilovaškoje-Žeželo bez jakýchkoli vysvětlení sype napravo a nalevo rozkazy, aby ten či onen byl zatčen.“

Kolchozník Avsejev se ptá, co se má dělat, když je ve vsi rváč a výtržník, jehož je třeba jaksi izolovat. Kde je soud

a kde státní zástupce? Navrhuje proto, aby v místech vzdálených mohla zatčení naříditi selská rada. A ještě o soudu, tentokrát z úst obhájce:

„Soud bez obhajoby je nemožný. Ať obžalovaný spáse jakýkoli zločin, má stejně míti zákonné právo obhájce. Ale aby obhajoba byla na výši svých úkolů, musí mít u soudu určité postavení, a cítiti se nezávislou jak vůči státnímu zastupitelství, tak vůči klientele. Proto musí být obhajoba státní a býti na státním rozpočtu.“

Věci menší i větší.

Věc ústavě zdánlivě cizí zneklidňuje občana Ščeglova: kalendář. Píše: „Naše země žije v podstatě podle tří kalendářů,“ a vysvětluje, že většina selského obyvatelstva má obvyklý 7denní týden, v němž dnem odpočinku je neděle. Totéž je v přístavech, kde mají co dělat s cizími loďmi. Ve městech a továrnách je šestidenní týden, a konečně existuje tak zvaná pracovní „neprerývka“ v oborech, jako je na př. doprava, kde práce nemůže ustát ani na chvíli. Ščeglov se dotýká i druhé nesrovnalosti, na kterou si stěžuje vůbec mnoho sovětských lidí. Věc je v tom, že v SSSR téměř byly zapomenuty názvy dnů gregoriánského kalendáře a místo nich se užívá dat. Píše tedy: „Je velmi nepohodlné, že ve městech neuvádějí názvy dnů týdne. Je třeba mít fenomenální paměť, aby si člověk zapamatoval, co je druhého dne šestidněvky a co třetího, co se odehrává sedmého, patnáctého nebo dvacátého osmého... Číslice si člověk, obzvláště málogramotný, pamatuje hůře než názvy dní, třebas už proto, že číslic je v měsíci čtyřikrát tolik.“ Dopis končí požadavkem, že „otázka o dni odpočinku musí být řešena v ústavě, tam, kde se mluví o právu na odpočinek.“ Jak vidět, není to poznámka tak nevěcná.

Na neznalost nové ústavy a na to, že jim ji nikdo nevyvětlí, velmi si stěžují ženy, které jsou vázány na rodinu a domácnost, tedy hospodyňky. Uvedu jednu takovou stížnost manželky soustružníka Jeropkině:

„Jen co je pravda — o ústavě toho vím velmi málo. U nás v domě žádné besedy o ústavě nebyly vedeny. Náš dům č. 293 patří do gorkovského okresního bytového svazu. Z naší činže se tam vybírají nějaké dávky a poplatky na vydržování administrace a pro jakési jiné potřeby, mezi jiným také na kulturní práci. Ale všem je známo, jakou kulturní práci konají bytové svazy v domech, v podstatě — žádnou. Ale zrovna teď, když se posuzuje ústava, měly by se dovtipit a organisovat aspoň něco...“

Vedle se hned vyskytuje stížnost redaktora „Rudého Karačaje“ (Karačaj je autonomní severokavkazská oblast), v níž si nařiká, že ústava nebyla do místní řeči ani přeložena. 150 tisíc nejlepších kolchozníků je pryč vysoko v horách, kde pasou stáda. Nevědí ještě o ústavě vůbec nic. Představte si, jak nějaký aktivní pracovník se po tom dopise podrápe nahoru, do závrtných horských výšin, aby na kavkazských poloninách organisoval schůzi pastýřů.

Rudoarmějce Sorokin, zřejmě velký vlastenec, navrhuje, aby 17. článek ústavy (pojednávající o právu republik vystoupiti ze SSSR) byl doplněn také slovy o právu národů té neb oné země vstoupiti do SSSR. Bojovná komсомolka Valentinova z Charkova žádá, aby k článku ústavy 132, pojednávajícímu o obraně státu, bylo připsáno, že ženy mají stejné právo hájit svou socialistickou vlast jako muži. Mnoho starších lidí opravuje článek ústavy, pojednávající o právu občanů na vzdělání. Starší lidé nesouhlasí s bodem o věkovém omezení. Z dopisu na toto téma uvedu jeden od kolchozníka Gerasimova:

„Dnes se na vysokou školu přijímají lidé do 35 let. Není to zcela správné. Skutečný život v městech a vsích Sovětské země se začal po Velké říjnové revoluci. Proto nelze v naší zemi počítat občany, dejme tomu, 50leté a nelze je zbavit možnosti jít na vysoké školy. Návrh ústavy je třeba doplniti takto: Všichni občané SSSR bez ohledu na jejich věk, mají právo studovati na vysokých školách.“

Lid se chystá na kontrolu.

Ano, dnešní poslanci budou asi mít co dělat s přísnými voliči, kteří dovedou položit své požadavky. O tom píše novinám obyčejně místní úředníci, z těch, kteří dobře znají své lidi. Zajcev, předseda místní rady jedné z uhelných šachet Donbassu, uvádí ve svém dopise následující fakt. Jedna žena řekla na schůzi, věnované ústavě: „Soudruzi z rady, musíte dosíci, abychom vám věřili, spolupracovali s vámi. Dosáhněte toho, aby u nás postavili Palác kultury, který by nebyl horší, než u našich sousedů na šachtě Čuvyrina. Učíte něco, abychom měli novou nemocnici, dětskou konsultaci. Chceme, aby k nám přijížděla pohostinsky velkoměstská divadla, kvalifikovaní přednášeči, aby na veřejné potřeby dostávala naše rada větší příspěvky. Slovem, pracujte lépe, jinak najdeme na vaše místo schopnější pracovníky.“ Předseda okružní výkonné rady Proskurovské, Jacevskij, píše: „Mezi kolchozníky vsi Novoselski se již dnes slyší takové rozmluvy: Marie Bělskaja, Ivan Černý špatně pracují v selské radě. Víckrát je ne zvolíme. Stydíme se, že jsme pro ně hlasovali... Poslanci přicházejí teď do rady a říkají: „Dejte nám nějaký konkrétní úkol, aby voliči, až úkol vykonáme, viděli, co vlastně děláme...“ Toť skutečné řeči předvolební v pravém smyslu slova, a tyto řeči se ozývají po prvé tak hlasitě a definitivně v této zemi z úst lidu, který již mnoho pochopil.

Ale, opakujeme ještě jednou, není tomu tak všude. Lidé mají často v důsledku zmatených a negramotných vysvětlení schůzových řečníků hlavy tak popletené, že nevědí, co si mají myslet. Novinář, zajímající se o mínění občanů, se zeptal několika na ústavu. Vyskytly se odpovědi, jako „cosi jsem o tom slyšel“, „v novinách to schvalují, tak jsem jí už nečetl“ atd.

Vznikají pověsti, neodpovídající skutečnosti. Technik Svistunov prosí ve svém dopise noviny o vysvětlení. Týká se to zas volebního práva:

„Jak se má rozumět 135. článku ústavy? Je v něm řečeno, že mimo choromyslných bude možno zbavovat volebního práva výhradně rozsudkem soudu. Někteří soudruzi vysvětlují tento článek tak, že všichni nynější „lišenci“ (lidé zbavení volebních a pracovních práv — kněžstvo atd.) budou postaveni před soud, který je také zbaví práva volit a býti zvolenu. Jiní to říkají trochu jinak: že ne všichni popi, kulaci a jiní podobní živlové budou souzeni, aby byli zbaveni volebních práv, nýbrž jen část z nich, o nichž vzniknou u volebních výborů nějaké pochybnosti, nebo přijdou-li proti nim stížnosti nebo sdělení vrhající na ně stín. Konečně je slyšeti i třetí vysvětlení, podle něhož bude volebních práv zbavovat soud. Tato otázka zajímá velmi mnoho lidí. Prosim, aby mi bylo odpověděno, jak je třeba chápat článek 135.“

Zřejmá absurdnost těchto tvrzení způsobila, že Izvestija, jimž byl dopis zaslán, považovaly za nutné odpovědět na něho vysvětlujícím článkem, v němž opakují, že určité kategorie byly zbaveny volebního práva jen dočasně a že již r. 1919 poukazoval na to Lenin.

Lidé již zřejmě pomýšlejí na to, aby mohli své poslance také co nejlépe kontrolovat. „K článku 49... třeba dodat: (Presidium Vrchní rady SSSR) uveřejňuje protokoly zasedání Vrchní rady a zasedání sněmoven, a v době mezi zasedáními — nejdůležitější nařízení, aby se pracující co nejlépe obeznámili s jejich činností.“ Snad je tu také touha po největší lidovosti a všeobecnosti voleb. „Připojuji se k návrhu soudr. Gajšukova, aby předsedové selských rad byli voleni všemi občany vsí a nikoliv plénem Rady poslanců pracujících, jak je řečeno v článku 100.“ Podepsána V. Maslina.

J. Čubabrija z Tiflisu: „8. kapitolu návrhu ústavy třeba doplnit článkem, že poslanci okresních, městských a oblastních rad jsou, mimo periodické výkazy své činnosti, povinni okamžitě odpovídat svým voličům na dotazy, spojené s plněním úkolu poslancům svěřeného.“ Zdá se, že poslanci nebude se co závidět, uskuteční-li přísní voliči svou kontrolu.

Bude jednak zasypan dopisy a dotazy, a nepoleká-li se ani toho, pak mu asi nezbude mnoho času na práci. Než to nejsou zatím než předpoklady lidí, kteří snad zažili jednou bezpráví a nyní soudí, že budou-li už moci zvolit si člověka podle libosti, aby za ně orodoval, pak že ho bude, prevíta, třeba držet zkrátka, aby nezlařadil.

„Je třeba doplnit návrh ústavy následujícím článkem: Řeč každé svazové, autonomní republiky, autonomní oblasti je její mateřská národní řeč. Státní řeči pro celý SSSR je ruština.“ Levin z města Ordžonokidze.

„V článku 68, vypočítavajícím funkce Rady lidových komisařů SSSR, je třeba v odstavci „g“ po slovech „řídí styky s cizími státy“ dodat: „a brání politiku míru.“ Děmin, Aščabad.

Učební Dobronravov z Tuly si dokonce přeje, aby v ústavě stálo napsáno: „Každý sovětský občan má právo předkládat radě poslanců návrhy na změnu nebo zrušení existujících zákonů a vydání nových.“

Myslím, že k dopisům není třeba dalších komentářů. Mluví nejlépe samy. Dnes očekávají jejich naivní a přemýšliví, informovaní a popletení pisatelé sjezdy sovětů, které mají říci k ústavě poslední slovo. Nevím, kolik z jejich návrhů bude vzato v úvahu a zda budou uskutečněna jejich přání. Psát o ústavě samotné je, myslím, zatím předčasné. Jednak není zatím uvedena v platnost a všechny dohady o její budoucí působnosti jsou málo platné. Až při volbách a nějaký čas po nich se bude moci o tom mluvit a dělat závěry podložené její praxí. Počkáme tedy na ně.

Ale zatím ještě jedna maličkost. Sovětskými novinami proklouzla zprávička, že prý jakási stoletá selská babička podala na místní úřad žalobu, uražena tím, že ji nepozvali k debatě o ústavě. Je-li tomu tak, ukáže tato bodrá a temperamentní babička a mnoho jiných spolu s ní při volbách, že se s nimi nedá žertovat.

otázky a odpovědi

Josef Čapek:

... a přišel Michal
a všechno to rozmíchal...

Čtenáře, kterého by to zajímalo, prosím, aby si přečetl článek B. Markalouse „Fotografie — umění?“ v 38. čísle Prítomnosti. Byla anketa na toto téma v „Světozoru“ a Markalous k ní vyslovuje své mínění a poznámky. S velkým potěšením jsem si kdysi přečetl jeho „Večery na slavníku“, ale — bez urážky — už dávno jsem nezažil tak ztrápený galimatyáš, jako je ten jeho článek.

Markalous správně postřehl, že anketa vyzněla v dvojí mínění: 1. že fotografie může být uměleckým dílem, 2. že fotografie či fotografování není totéž, co umělecká tvorba či umělecké dílo. (Poznamenejme k 1. mínění, že je tu řečeno může být i uměleckým dílem, nijak však, že jím nějak od zásady a obecněji jest.)

Markalous přidržuje se 1. mínění, to druhé, zdá se mu, zaslужuje jeho poučení i posměchu. Sledujme tedy, v čem a jak ucítil potřebu vnést do chaosu své vyšší světlo. Musím pohřchu mnoho citovati, za to se ale přičiním, aby mé poznámky byly co nejstručnější.

„Budu se zabývat touto druhou skupinou,“ praví Markalous, „která své přesvědčení odůvodňuje tím, že fotografie vzniká po výtce pochodem technickým, pročez — rozvedme — olejová malba, socha, architektura (část její: nábožen-

ská, pomníková) vzniká n e t e c h n i c k ý m způsobem, po výtce tedy duchem (!!!) . . .“ — „Kdo se trochu zamyslí, musí uznat neudržitelnost tohoto tvrzení,“ namítá hned v zápětí Markalous. „Abych označil nějaký výtvar za umělecký, musím přece vycházet z podstaty, a touto podstatou v našem případě jest: dává-li dílo hodnoty duchovní, nebo nedává.“ — (Prosím, raďte pozorně přečísti; dal jsem u onoho „neudržitelného tvrzení“ o vzniku uměleckých hodnot z ducha tři vykřičníky, aby to nikomu neuniklo. Ale přece, podstatné je, míní jinak a lépe Markalous, ne vznik duchem, kdepak! nýbrž „dává-li dílo hodnoty duchovní nebo nedává“. Jistě, že hodnoty d u c h o v n í dává už asi spíše to, co vzniká z d u c h a a méně jich asi dává to, co z ducha nevzniká. Moc rád bych věděl, s čím a proč tu Markalous, trochu se zamysliv, tedy vlastně polemisuje.)

Aha, snad proto: „Je přece docela lhostejno, jak dílo vzniklo,“ pokračuje hned se značnou rozvlácností dále, „zda jednoduše, zda perem, tužkou, rydlem, dlátem, štětcem, barvami toho či onoho technického složení, za pomoci technicky jednodušší, či složitější konstrukce (u komplikovaných sochařských výtvarů) nebo zda bylo vytvořeno skládanými kvádry, cihlami, betonem, s přispěním mnoha výpočtů a technicko-stavebních předpokladů. Soudíce, že ten či onen lidský výtvar (na rozdíl od výtvarů přírodních) je umělecký, nepřihlížíme přece k ničemu jinému, než k výtvaru samému, tak jak jest před námi, a je zcela lhostejno, z jakého materiálu vznikl a jakým pochodem.“ — (Koukejme! Že by tohle ještě nikdo nevěděl, že umělecké dílo je umělecké, ať je ze dřeva nebo z not, Beethovenova Devátá, Shakespearova Bouře, Dürerova rytina, egyptský chrám nebo Donatellova socha? Že by tohle nikdo nikdy nevěděl, že umělecká hodnota není zhola jenom záležitostí techniky, materiálu, vynaloženého času, nýbrž především ducha? Ale ani tak není „přece docela lhostejno“, je-li řecká váza z pálené hlíny, maurský kachlík z kameniny a glasure, starý gobelin z barevné vlny, Pallas Athene ze spěže nebo mramoru, výstavní podobizna prince walleského z kanadského másla a Karlštejn případně vymodelovaný ze sádky — a rozdíl tu snad nespočívá jen ve větší či menší trvanlivosti materiálu.)

„Řekneme-li tedy, že fotografie vzniká převážně technickým procesem, neříkáme tím ještě naprosto nic o tom, je-li takový výtvar umělecký nebo není.“ — (Ale řekneme-li, že celuloza, litina, pivo vznikají převážně technickým procesem, říkáme tím přece už něco o tom, jsou-li výtvar uměleckými nebo ne.)

Kde Josef Sudek, sám fotograf dávno už osvědčené, ba i velmi umělecké pověsti, je tohoto pěkně skromného mínění: „fotografie uměním být nemůže — protože je odkázána na věci, které existují již před ní a mimo ni a na svět mimo nás,“ zvedá Markalous na něho tento poučlivý ukazovák: „Kterépak umění není odkázáno — pane Sudku — na svět kolem a mimo nás, na věci, které existovaly dávno, před lidským uměním? Všechno, vyjma bezejmenné komorní hudby.“ — (Ž á d n é! pokud je umění svéprávným formovým útvarem vytrysklým a raženým z lidského ducha, ať je to sonet, drama, symfonie, obraz nebo socha; v š e c h n o, bereme-li je po stránce jen popisné, vylučující, předmětně námětové.) „Ale to je přece pro uměleckost také lhostejno, zda užije k vytvoření díla svých zkušeností ze světa vnitřního nebo zevního,“ — (Markalous tu těmi lhostejnostmi skoro už až příliš plýtvá: pro zkušenosti ze světa vnějšího znamená to mnoho velmi nelhostejného, jestli a jak projdou tím světem vnitřním — ba i u fotografie.) „Sáhneš do lidského nitra a zplodíš věc nedobrou, vezmeš svět vnější, svět smyslů a podaří se ti — nebo obráceně.“ (Inu ano, ano, tak tak, strejčku! může se přes Svitavy nebo přes Okříšky, i tak i tak, anebo obráceně; a zmeškáš-li vlak, může se stát, že nedojedeš.)

„Člověk, který se zahlubá do francouzské gotiky, nalezne v miniaturním malířství titěrné hračkářství, a člověk, jenž se vžije do staroegyptského sochařství, pokrčí rameny nad celou novodobou sochařskou.“ (Ba ne, nemusí nikterak tak nutně nalézt titěrné hračkářství, ani pokrčiti rameny nad novodobou sochařskou.)

„Nelze zaměňovat, srovnávat různé umělecké obory, jež jsou autonomní světy, nelze ani různé druhy obrazového výrazu mísit, když přece víme, co jich je, ať na zdi, plátně či papíru, od mosaiky, fresky až po náčrt tužkou.“ — (Známoť, že nelze, a také nevidíme, že by to někdo činil. Za to však se zdá, že tadyhle zase není Markalousovi, chvála bohu, „přece tak zcela lhostejno“, jak dílo vzniklo, zda jednoduše, štětcem atd. atd. atd.)

„Je tedy možno stavět vedle sebe Rembrandta a fotografii amatérskou — tamto je umění, dílo s velkým D — a tohle tady? — je paskvil na všecko, co se jmenuje umělecký obraz a nadto věc, kterou udělal pan Zeiss se svými precisními čočkami.“ — (Ba že: je to možno a často i velmi rozumno a záslužno.)

„Nesmíme se ani ptát, zda je výhodné snažit se rozšiřovat beztak úzkou oblast hmotné výraznosti, ať v budoucnosti vznikne cokoliv, co může být záměrně řízeno, vystavěno, vytvořeno, co dovede mluvit tak či onak o člověku.“ — (I pročpak ne? beze všeho smíme se ptát a je to výhodné, a celé století vývoje moderního umění se s podivuhodnou horoucností a smělostí tak ptá, třebaže výraznost Daumierova, Delacroixova, Goghova, Picassova vstoupila do duševního majetku civilisovaného lidstva doposud sotva z desítky promille. — A málo se dnes s výrazovostí fotografie nadělá v dnešní montážní, magazinové i filmové kultuře?)

„Je-li to zprvu přízemní, pracné, imitující, propracuje se to záhy k okraji umění nebo i do jeho středu. Tak ostatně vznikla umění všecka, bez výjimky.“ — (Kdypak se něco pracné imitujícího a přízemního propracovalo do středu umění? A kdybypak a kde vzniklo nějaké umění z pracné přízemní imitace? Nepůsobily v něm od začátku síly přece jen drobet vyšší, magičtější a okřídlenější?)

„S takovýmto pohodlným, starobylým tříděním umění a ne-umění už nestačíme, protože statická fotografie, tímžee právem jako pohybová (s velmi složitou mašinerií) je dnes s to pronikat za konvenční pravdu, nad vulgární realitu, za kruh zkušenosti.“ (Není to naprosto třídění pohodlné ani starobylé, jestliže se nedá svěsti zobrazovací schopností fotografie a snaží se vésti dělicí čáru mezi uměním a fotografií, kdy hranice umění jsou dnes beztak až moc zatrápeně rozmazané a pomotané. A také není nikterak ještě uměním, proniká-li něco za konvenční pravdu, nad vulgární realitu, za kruh zkušenosti. Tam proniká docela mohutně také všechna věda, mikroskop i chemická analýza, za konvenční pravdu, nad vulgární realitu, za okruh zkušenosti proniká hned už i obecná škola, počínaje už i abecedou a násobílkou.)

„Je věcí času, aby několik očí, žasnoucích nad výtvar moderní fotografie, mohlo sugerovat svá vidění těm, ještě ne dost vidoucím, nebo nevidoucím.“ — (V přírodě i v moderní civilizaci mnohé budí úžas; ale toto žasnoutí samo zase ještě není už také hned i uměním.)

Připomínám, co Markalous na začátku praví: „abych označil nějaký výtvar za umělecký, musím přece vycházet z podstaty a touto podstatou v našem případě jest: dává-li dílo hodnoty duchovní, nebo nedává.“ — N e n a c h á z í m však v celém jeho článku ani jediného řádku o tom, jaké a které hodnoty duchovní fotografie poskytuje.

Abych mu snad nekřivdil, třeba tím míní to, že „fotografie je dnes s to pronikat za konvenční pravdu, nad vulgární realitu, za kruh zkušenosti.“ — To všechno, souhlásím rád, fotografie činí, a proniká za konvenční pravdu, nad vulgární realitu, za kruh zkušenosti, to věru mohou býti duchovní hodnoty. Ale pohříchu nikde tu Markalous ničím nedotvrzuje, že tyto hodnoty jsou tu vynášeny v řádu uměleckém.

Snad to tedy míní Markalous s uměleckostí fotografie nějak tak: píše-li se báseň perem a inkoustem, maluje-li se zinkovou bělí a rumělkou, proč by nebylo možno básnit i malovati také i fotografickým aparátem? — I ovšemže; v tom smyslu je možno dokonce básnit i malovati, přetvářeti svět i moderním inženýrským pokrokem, malovati kolejnici, technikou, pětilátkami i válečnou strategií. To všechno dává nám nové zkušenosti a ovšem příležitost žasnouti. Ale sotva žasneme tu zrovna nad tímž, čím jímá nás k úžasu umění.

A vezměme i co nejvýtečnější fotografii, dejme tomu třeba Michelangelova Mojžíše, vytvořenou všemi kouzly moderního fotografického umu, který jistě není malý, s finesami, které se co nejvýše osvědčují na snímcích struktur, záběrů, podhledů i nadhledů, kavárenských židlí, drátěných sít, skleněných koulí a tyčinek, paprsků i trpytívkých rotací, fotografii, která skladbou světla, výrazným, zjevením tvaru, struktury i vznosu je hotovým zázrakem fotografického umu, vždy tu zůstane mezi výtvořem té sochy a výtvořem té fotografie hodně podstatný a důsažný rozdíl. Hlouposti, namítne se mi, to je jen fotografie služebná; mluvte o fotografii autonomní, která je výtvořem, dílem sama pro sebe a o sobě! Dobře, přiznávám, fotograf může být ve vysoké míře obdařen smyslem pro dramatickosti, jakým chcete, smyslem poetickým, monumentálním, letorou tendenciosní či zase velice malířskou. Ale mezi ním a vnějším světem vždy je ten aparát se svou celou technikou, se svým vlastním vztahem k tomu zevnímu světu; ať jakkoliv poslušen záměrů fotografových, je to vždy stroj, stroj, který si vyhrazuje velmi značný podíl výkonu, díla, sám pro sebe. Jestli si někdo umane nazývat tento výkon raději uměleckým než technickým, je skoro lépe s ním o tom už ani nedebatovat.

Jsem toho dalek podceňovati jakkoliv fotografii. Přiřadil jsme ji, jakož i film, už před dvaceti lety k obvodu umění, kterému se svými účiny mnohdy přibližuje, a přiznal jsem už tehdy, že dělá mnohé věci mnohem lépe než akademičtí malíři — hlavně tam, kde je co nejvíce svou vlastní technikou, a ti malíři ničím než technikou a dál už ne duchem. Ale nevidím zhola žádné užitečné příčiny proč nenechat div svého druhu divem a proč mu, bez jakýchkoliv rozumných důvodů, nasazovati štítek umění.

sport a hry

Sportivus:

Za kulisami našeho footballu

Jak umírají gladiátoři.

Je málo lidí slavnějších než mezinárodní hráči kopané. Je málo lidí tak rychle zapomínaných. Jejich kluby se na ně dívají jako na věc, jako na zboží, za které se platí a s nímž se musí obchodovat. Jakmile ten či onen druh zboží už nejde, je odhozen. Každý, kdo se účastnil v posledních letech těchto obrovských cirkusových sensací, zvaných

footballovými zápasy, každý kdo byl svědkem oné horečky, uprostřed níž vyrůstala po převratu obě hlavní pražská mužstva, Sparta a Slavia, zná jistě jméno Rudolf Štápl. Byl to jeden z nejúspěšnějších útočníků československého národního mužstva, byl to gladiátor, jehož jméno bylo otiskováno na desettisíckrát všemi novinami a o jeho sebemenší příhodě se dlouze debatovalo. Byl to muž, který byl nesčetněkrát odnášen domů na ramenou. Letos umřel, byl sešlý a upitý. Tento malý úředníček byl příliš prostý aby se dovedl smířiti s faktem, že se z něho, neodolatelného „Rudi“, opěvovaného jako hrdina, stala zapomenutá veličina.

Ještě tragičtější je konec Antonína Kaliby, nejslavnějšího brankáře Sparty, jenž byl jejím hrdinou na americkém turné. Už deset let nebyl zařazen do mužstva, nikdo už ho nezná. Aby si vydělal to málo, co potřebuje na živobytí, musil se proměnit v jarmareční atrakci. Stál v nezdařeném pražském lunaparku Edenu v brance a každý, kdo zaplatil korunu, směl si pětkrát kopnouti do míče proti brance, v níž stál tento starý internacionál. Kdo střelil branku, dostal prémii.

Nechceme tím říci, že by si tihle hráči zasloužili po lidské stránce daleko větší pozornosti a úcty, než jejich spoluobčané s méně vyvinutými lýtky a stehny. Kdo však zná gigantické kluby, které z těchto hráčů vyrostly, kdo se podívá na jejich obrovské stadiony, utvoří si podivné mínění o poměrech v tomto druhu sportu, jenž nechává své hrdiny takhle zajít.

Diktátoři.

Největším z těchto pražských klubů jsou Sparta a Slavia, jak je známo po celé Evropě. Reprezentují československou kopanou a pro náš stát udělaly často více užitečné reklamy než kdož ví jaké nákladné propagační akce. Bývaly to kdysi skupiny nadšených sportovních amatérů. Dnes jsou to kapitalistické velkopodniky s milionovými obraty do roka.

Aby se udržely tyto obraty, bylo třeba získati desetitisíce přívrženců. Bylo třeba pořádati hry, které by vynášely veliké sumy peněz. Tak vznikla podle anglického vzoru Liga. Kdo je v čele ligové tabulky, má u obecnosti i u tisku lepší postavení. Získané body v Lize se ukazují v počtu návštěvníků a proměňují se v hotové placené vstupné a tržby. Se vzestupem nebo poklesem na žebříčku Ligy souvisí bytí či nebytí celých klubů. Tato finanční existence klubů podmiňuje zase existenci hráčů a výši gáže těchto moderních gladiátorů.

Vládce Sparty je major T., jenž je současně pokladníkem Československé footballové asociace, nejvyšší sportovní instance vůbec. Každý, kdo by proti němu vystoupil, neudrží se na svém postavení, ať je kdekoliv. Vzpomeňte znamenitého brankáře Hochmanna, jenž s jeho vedením nebyl docela spokojen: nebyl prostě zařazován do mužstva. Co pomůže hráči jeho smlouva? Prší na něho disciplinární tresty, noviny počnou pojednou s podivnou svorností zjišťovati, že tento sportovec už za nic nestojí, a nazítří už nikdo v celé Praze neví, co se z takového hráče stalo.

Vládce Slavie je pan B. V. Oba tito páni pracují ruku v ruce s generálním tajemníkem „asociace“, a tím je vysvětleno, že vůli asociace je vždycky jen to, co prospívá Spartě a Slavii.

Obchodní domy Sparta a Slavia.

Abychom poznali, jak dalece rozhodují v kopané peníze a jenom peníze, stačí, abychom si prolistovali několik soudních spisů z poslední doby. Každý se pamatuje, jaký skandál vznikl ze zápasu klubu Viktoria Žižkov proti SK. Hradec Králové. Šlo o postup do státní ligy, tedy o vysoké příjmy. Tři funkcionáři klubu Viktoria Žižkov byli obviněni, že ke škodě hostujícího mužstva prováděli podivné manipulace se vstupenkami. Praktikovali to tím

způsobem, že si pořídili razítko napodobené podle kontrolního razítka sportovního klubu z Hradce Králové a tímto napodobeným razítkem orazítkovali 4000 vstupenek. Každá vstupenka totiž musí být opatřena razítkem obou klubů, aby každý z klubů měl kontrolu o počtu návštěvníků. Při uvedeném zápase byl tedy hostující klub připraven o podíl připadající na tyto 4000 vstupenek, — o podíl, který putoval do kapes podivných funkcionářů. Tento případ byl projednán v Asociaci, jeden z funkcionářů se přiznal a byl vyloučen, o ostatních se ještě jedná. Representant asociace v této věci osobně intervenoval ne snad, aby vinníci byli přísně potrestáni, nýbrž, aby případ byl nějak zprovozen se světa.

Základní myšlenka sportovní z naší kopané zmizela. Ze sportovních klubů se staly obchodní domy, prodávající lidi, a reklamní ústavy, kořistící z národního sebevědomí. Dosažuje se milionových obrátů nikoliv ku prospěchu sportu, nýbrž ku prospěchu bilancí. Sparta si ovšem vystavěla velké stadion a pro vznešené hosty si pořídila velice impozantní tribunu. Tato investice však nepřináší žádný prospěch sportu. Sparta má také finanční rezervu, má také dorost: to všechno však představuje jen vedlejší účel, to všechno je tu jen proto, aby se členům ukázalo i něco jiného než nesrozumitelné bilance. Jak slušně se u nás provozuje i podnes ještě lehká atletika, tak problematickým je tento obchod s kopanou, tak problematickou je úloha, kterou v tomto obchodu hraje tisk.

Podivná úloha tisku.

Každému normálnímu člověku musí být nápadným způsobem, jakým se píše referáty o kopané. Football je jistě nejzajímavější a nejpobulárnější druh sportu. Ve skandálech, které občas propukají, však se prozrazuje pozadí, na které musí být poctivou žurnalistikou poukázáno: zatím vidíme v novinách vždycky jen samou svrchovanou spokojenost, slyšíme jen příjemné akordy chvály. Tento věčný optimismus sportovních rubrik v novinách bude pochopitelnější, uvědomíme-li si, že hlavní kluby platí za zprávy v novinách po každém významném závodě všem „nejdůležitějším“ a bulvárním novinám ve formě paušálu peněžité částky. Tento paušální obnos, třeba 300 Kč za zápas, se neodvádí úředníkům administrace, nýbrž vyplácí se hotově sportovním referentům. Ti ovšem odvedou tento obnos ředitelství svých podniků. Neubráníme se údivu, že existuje obor novinového zpravodajství, o němž se píše domněle objektivní kritika, při čemž se však referentu hned předem vtiskne do ruky odměna za to, že jeho noviny už předem svědomitě ohlašovaly „vrcholnou událost“. Jen tak pochopíte, jak každá hra je už předem v novinách komentována.

Kdykoli dochází k ligovým zápasům, píše se vždycky, že výsledek je nejvýš neurčitý. Ještě nikdy jsem se nedočel ve sportovním referátu, že by Sparta nebo Slavia bojovaly proti daleko slabšímu soupeři, ještě nikdy se neřeklo upřímně a předem, že tato mužstva se vši jistotou zvítězí a že hra bude docela nezajímavou. Vždycky však vidím, že obecnost se láká na starou vějičku, že se očekává opravdový zápas dramatický a rozhodný. Noviny si navykly mluvit o fotbalovém velkokapitálu s hlubokou úctou, aby nálada obecnosti neochladla. Jestliže se kdy přihodí, že některé z obou hlavních mužstev, buď Sparta nebo Slavia, je vyvískána — a každé město má přece nějakou tu svou Spartu a nějakou Slavii — jestliže kdy platí obecnost projeví tímto způsobem to, co je jeho svatým právem tváří v tvář všem těm různým podnikatelským nepoctivostem, pak noviny udělí divákům důtku tak přísnou, jak jen je možno. Nikdy se nevyčítá mužstvu, že hrálo surově; vždycky je vina jen na obecnosti, které si dovolilo požadovat od sportu to, co normální člověk od něho čekává: sport jak skutečný projev sportovního ducha, sport jako ušlechtilá a fair play, nikoliv kopání a nastavování nohou odpůrcům za účelem dosažení vypsání přemie a za účelem vyššího zisku toho či onoho klubu.

Noviny neopomíjejí kořistiti z kopané jako z jednoho z nejlepších vynálezů, jenž zajišťuje zaručené odbyty bídnych půlnočních edicí a stejně špatných pondělních raníků. Když už se na světě nic nepříhodí, dá se ze sportovní události pro každý pondělek udělat potřebná sensace. Čím více byly před tím vybičovány vášně návštěvníků, tím bezpečnější je odbyť novin. Za tím účelem je třeba v mysli návštěvníků naprosto ztotožniti, že kopaná a národní čest jedno jsou. Zápas demokracie ve Španělsku je vedlejší věcí, reforma měny je nezajímavá, selhání brankáře Pláničky je národní událostí, pro niž by měl být vyhlášen státní smutek. A tak se divákům a návštěvníkům bez ustání vštěpuje do hlav, že tento football, řízený byrokraty a organisovaný placenými úředníky za účelem soukromých zisků, je národní věcí. A každá ze sportovních rubrik je pevně přesvědčena o tom, že si plně zaslouží, aby za tuto svou národní průbojnost sportovní byla přímo i nepřímou placena.

Středoevropský pohár.

Z pojmu „národní cti“ těží také podnik, který pořádá každého léta hlavní středoevropské kluby: Československo, Rakousko, Maďarsko, Švýcarsko a Itálie. I zde jde především o národní čest a pak o jakýsi pohár. Rádi bychom se na tento druh národní cti podívali zblízka.

„Středoevropský pohár“ se objevil v době, kdy v Rakousku došlo k fotbalovému profesionalismu, a jeho vlastním vynálezcem je rakouský fotbalový král Hugo Meissl. Před deseti lety se totiž přihodilo, že pokladny velkých klubů se počaly vyprazdňovati. Mistrovské zápasy se nezdály už zajímavými, ze zápasů země proti zemi získávaly všude jen celostátní organisace. Bylo třeba vynalézt něco nového, něco výnosnějšího. Starý Rakušan Hugo Meissl měl dobrou školu z toho, jak v parlamentu staré monarchie se využívalo národních rozporů jedné jazykové skupiny proti skupině druhé. Z vykořistění podobného protikladu vznikla myšlenka středoevropského poháru. Dnes bojují čtyři nejlepší kluby těchto států proti sobě v tom pořadí, jak rozhodne los. Švýcarsko si musí napřed vybojovati svou účast předzápasem. Tento podnik se koná v létě, takže jarní a podzimní ligový provoz tím není nijak rušen. Každé mužstvo podniká dva zápasy, jeden na vlastním hřišti a jeden na hřišti odpůrce. Ten klub, který v obou zápasech dohromady vstřelil největší množství branek, je vítězem.

Rafinovanějším způsobem nebylo možno tento obchodní podnik ani organisovati. Od počátku byly noviny informovány bohatou měrou. Žádný klub už nebyl pouhým klubem, nýbrž stal se reprezentantem národa. Jedenáct prostějovských footballistů v Budapešti je náhle symbolem československé budoucnosti. Obecnost se vybičovává, od hráčů se požaduje, aby vítězili „pro svůj národ“.

Soudci jsou zvláštní kapitolou. Je ovšem přirozeno, že jsou za svůj úkon placeni. Mají nárok nejen na gáži, nýbrž i na jízdné v expresním vlaku druhou třídou a spacím vozem, na zaplacení prvotřídních diet a nejlepšího hotelu. Protože zápasy bývají spojeny s výletem do Říma, do Florencie, do Curychu, do Bernu nebo do Budapešti, najde se málokterý soudce, jenž by se rozhodl připravit se o podobný příjemný výlet nějakým lehkavážným a riskantním rozhodováním. Klub by totiž mohl pověřeného soudce pro nejbližší hru odmítnouti: proto je především snahou většinu pánů soudců viděti při zápasech co možná nejméně. Jen tak mohlo dojít k tomu, že na příklad letošní zápas Admiry proti Prostějovu se neskončil s jedenácti, nýbrž jenom se sedmi hráči.

Zápas o Středoevropský pohár je obchodem takového rozměru, že si o tom laik sotva může udělat představu. Počet návštěvníků se pohyboval mezi 10.000 a mezi 65.000, jak tomu bylo při zápase vídeňské Austrie proti pražské Spartě. Obrát obnášel mezi 150.000 Kč a 800.000 Kč. Při tom se tyto zápasy odehrávají v létě uprostřed mrtvé

sezony. Na týchto podnicích jsou zúčastněny footballové asociace jednotlivých zemí slušnou provisií, funkcionáři zasedají ve výborech a cestují k jednotlivým zasedáním na účet výboru. Líbí se jim třeba Interlaken? Je možno beze všeho konati zasedání v Interlakenu a je možno udělati toto zasedání velice důležitým, aby trvalo hned několik dní. Interlaken sice není vysloveně sportovním městem s nějakým mimořádně důležitým klubem, naopak, v tomto městě se nehraje kopaná. Je však hezké dívat se na zářivé vrcholky Alp. Mezitím je možno konati nezávazné porady, má-li být nějaký stát ještě přibrán, mezitím se mimochodem zjistilo, že Jugoslavie není ještě dostatečně zralou pro to, aby její sport byl propagován, poněvadž nemá ještě dosti nadšené platicího obecnstva. Kdo nedovede platit, nemá v tomto honosném středoevropském footballovém cirku co hledat. Jestliže se k takovému výborovému zasedání nějaký delegát nedostaví, podnikli si prostě členové výboru jen výlet, jednání se odročí. Tak se stalo, že pražské zasedání výboru bylo odročeno proto, že italský zástupce nepřijel. Pojede se tedy příště do Budapešti, nebo do Říma nebo . . .

Špičková organizace.

Po německém vzoru, kde všechno má své „špičkové organizace“, má podobnou organizaci i československá kopaná. Je to Československá footballová asociace. Je nejvyšší instancí vši naší kopané a byla ustavena ve formě spolku, jehož stanovy byly schváleny dne 16. dubna 1931. Jejím předsedou je profesor Pelikán, jejím generálním tajemníkem a vlastně šéfem JUC. Karel Petřů, jenž je současně generálním tajemníkem Všeobecného sportovního výboru při ministerstvu tělesné výchovy a zdravotnictví, šéfredaktorem sportovní rubriky Národní politiky a reprezentantem asociace pro Středoevropský pohár. Pokladníkem je mj.ř. Tesař, vedoucí AC. Sparty, místopředsedou je Bohumil Valoušek, vedoucí S. K. Slavie. Členy této asociace jsou všechny footballové kluby československé republiky. Je jich dohromady asi 2500 a mají mezi svými členy 110.000 aktivních sportovců. Je tu tedy 99% amatérů proti 1% profesionálů. Kluby jsou rozděleny do tří národních svazů: do československého, německého a maďarského. Tyto svazy se skládají pak z jednotlivých žup.

Největší chybou této asociace je, že se skládá jak z footballistů profesionálních, pro něž je kopaná výdělečným povoláním, tak i z amatérů, kteří hrají kopanou pro zábavu. Footballový profesionalismus nemá s amatérismem již pranic společného. Velké kluby jsou hospodářskými podniky, jež musí udržovati především v rovnováze své bilance, jež musí vydělavati mnoho peněz, aby mohly platit své hráče a hradit svou reži. Potřebují placené úředníky, kanceláře, nákladný aparát, a ti, kteří tyto kluby vedou, jsou v nich stoprocentně zaměstnání. Tato asociace však žije z členských příspěvků všech klubů, i těch sebemenších, ačkoliv naprosto nemůže pracovati v zájmu těchto obou různorodých skupin. Aby byl udržán profesionalismus, musí asociace pořádati velkolepé zápasy, musí uvádět v pohyb velký reklamní aparát, aby mohla nalákat desetitisíce návštěvníků. Kdyby měla pracovati ve prospěch amatérismu, musela by všechny peníze vydělané kopanou vynakládati ve prospěch opravdového sportu, ve prospěch amatérů, z jejichž kruhů se dodávají příští hvězdy těmto sportovním velkopodnikatelům. Československému sportu nesmírně ublížila tato zájmová protichůdnost špičkové organizace footballové, řízené byrokratickým způsobem nesmírně nákladným aparátem. Tento systém škodí naší kopané daleko více než občasná selhání mužstev.

Je pochopitelné, že asociace se svými funkcionáři se snaží udržeti tento neudržitelný stav. Chce zabrániti tomu, aby profesionální kluby byly reprezentovány svým vlastním svazem, poněvadž účast na obrovské organizaci se stotisíci amatéry je pro ně daleko výhodnější.

Proč se prodělávají statisíce.

Footballová asociace disponuje obrovskými obnosy. Vydělavá na členských příspěvcích, vydělavá na Středoevropském zápase, vydělavá na mezinárodních utkáních. Uděláte si o tom představu, uvážíte-li, že zápas Československa proti Německu vynesl při nejmenším 450.000 Kč, z nichž na dvakrát stotisíc korun je čistých. Při tom při všem je hospodářství asociace pasivní, za rok 1935 vykázalo přibližně ztrátu čtvrt milionu korun.

Při tom se pro amatéry neděje naprosto nic a pro sport mládeže se nevěnovalo skoro nic. Není divu, že proti tomu malé kluby revoltují: jako vždycky, byl tento zásadní boj amatérů proti profesionálům u nás vyřízen osobními útoky. Amatéri vytýkají funkcionářům, že mají nepřiměřené příjmy, že na příklad tajemník asociace má 60.000 Kč fixního platu, nehledě k dietám a cestovním výdajům. Amatéri poukazovali na to, že jeden funkcionář, jenž je štábním kapitánem v Brně, cestoval k zasedání v Praze jako důstojník za obnos 5 Kč, dal si však při tom od asociace hraditi celé jízdné II. třídy rychlíkem tam a zpět.

Celá československá footballová asociace stojí pod vlivem velkých profesionálních klubů Sparty a Slavie, a triumvirát Petřů, Tesař a Valoušek ovládá celou československou kopanou. Když naši hráči prohráli v zápase proti Německu, byla vedení asociace položena opět jednou důrazně otázka, proč staví vždycky znovu v podobných zápasech jen hráče obou velkých klubů, i když se dá předem očekávati neúspěch. Oběma hlavním klubům se při tom vyčítá, že počítají především s materiálním ziskem, poněvadž každý klub obdrží za svého hráče, daného k dispozici národnímu mužstvu, náhradu ve výši jedné čtvrtiny jeho měsíční gáže, tedy asi 700 Kč. Kromě tohoto důvodu materiálního protežuje asociace oba velké kluby z toho důvodu, že se jim naskýtá možnost při vyjednávaní za hranicemi dělat pozoruhodnou reklamu svým „mezinárodním hráčům“. Po té stránce získává Sparta a Slavia nedocenitelnou výhodu proti všem konkurentům, poněvadž jejich mužstva se skládají skoro výhradně z „internacionálů“.

Oposice.

Proti tomuto režimu vystoupila letos na jaře Středoevropská župa footballová a vyvolala malou palácovou revoluci. V ní je sdruženo 550 klubů, majících 24.000 hráčů, kteří již nereflektovali na to, aby jejich zájmy v asociaci zastupovali reprezentanti velkých ligových klubů. Středoevropská župa se snažila dosáhnouti, aby se konečně dostal ke slovu sport a nikoliv pokladna. Josef Fanta, jedna z nejpoulnějších postav pražského footballu, jenž svého času jel první s československým mužstvem do Ruska, dosáhl uznání své kandidátní listiny, v níž nebyli uvedeni ani major T. ani pan V. Bylo nebezpečí, že po prvé dojde k tomu, že v asociaci nebudou rozhodovati oba hlavní letecké kluby, neboť se nemohli státi členy výboru, jestliže nebyli delegováni župou. Přímým následkem této ztráty by bylo, že tyto kluby by byly pozbyly svého vlivu při organizaci ligového obchodu, obchodu se Středoevropským pohárem a s mezistátními utkáními. Od podobných bohatě naplněných jeslí nedá se nikdo snadno zahrnati, a není divu, že se objevila opět krásné znějící hesla o „blahu sportu“ a o „národní etič“. Poněvadž však nebylo již možno toto odhlasování 24.000 sportovců popřít, bylo zjištěno v intimním výboru, že župa je nedisciplinovaná a že prý prozrazuje úřední tajemství tím, že kritikuje ve svém časopise uveřejněnou bilanci. Všechny kluby byly v důsledku toho prostě vyloučeny a vyzvány, aby se u asociace znovu přihlásily jakožto nový člen. Kdo by této výzvě nevyhověl, byl vyloučen ze sportovního závodění s jinými kluby a přestal býti členem mezinárodní footballové federace.

Důsledkem bylo, že by žádný hráč z těchto klubů již nesměl mezinárodně vystoupiti, neboť footballistou nemůže býti nikdo, kdo není registrován. Následkem toho opa-

tření bylo, že spokojenost s dispozicemi pánů diktátorů byla znovu vybudována. Jméno Středočeská župa fotbalová při československém svazu fotbalovém bylo ze spolkového rejstříku pražského policejního ředitelství vyškrtáno, a z této župy nezbylo nic než dům, náležející neexistujícímu spolku. Mezitím byly vypracovány nové stanovy a byla založena nová župa pod stejným jménem. Stanovy jsou stejné, až na jednu zajímavou podrobnost: kdyby si asociace ještě jednou usmyslila tuto neklidnou župu rozpustit, pak připadne majetek této župy asociaci, pokud nový svaz nebude založen. Po zkušenostech z letošního roku představují tyto stanovy skutečně něco nejvyššího zajímavého pro odborníka ve sportovním právu.

Že zápas malých klubů proti sportovní byrokracii je míněn vážně, je patrné z toho, že do nové župy opět nebyly zvoleny velké kluby.

Obchody s Ligou.

Kdo vidí velké zápasy, kdo sleduje řady nadšených diváků, kdo zná betonová stadia, domnívá se ovšem, že na těchto místech je sport důstojně reprezentován. Je tomu jinak. To všechno je maskou pro kasovní zájmy, to všechno je obelhávání veřejnosti, to všechno má sice jméno „sportu“, ale s tradičním duchem sportovním nemá nic společného. Sport si zaslouží jenom tehdy podpory národa a státu, jestliže přispívá k tělesnému zocelení nejširších vrstev. Osobní záliba jednotlivce rozhoduje o tom, má-li raději skok či jízdu na koni, plavání, box nebo kopanou. Ten, kdo si vyvolil kopanou, očekává s naivností, že tento jeho sport se dočká také podpory. Ve skutečnosti však jde jen o to, aby zaplatil svůj členský příspěvek. Jestliže po namáhavém tréninku si získá jméno, má naději, že se dostane mezi moderní fotbalové gladiátory. Jednoho dne k němu přijde slušně oblečený pán, ohmatá jeho svaly a koupí ho pro svůj klub. Náš gladiátor je pak tomuto klubu pro vždycky zapsán.

Od toho okamžiku je jeho povinností býti každou neděli dokonale v kondici a nechat se kopat od svých protivníků. V novinách tomu budou říkat ozdobně „tvrdá hra“ nebo, že se hrálo „k tělu“. Z této hry pak plynou peněžité příjmy zase jen asociaci: byl-li někdo pro surovou hru vyloučen, musí zaplatit peněžitou pokutu. Všechno to zůstává v očích sportovních diktátorů jen jakýmsi přízemním druhem kopané, s kterým velké kluby a národní hrdinové footballu nemají nic společného. Dříve tito hráči jezdili na venkov a propagovali kolektivní tělesnou výchovu: dnes jsou jen málo významnými články ve velikém obchodu ligovém. Dosažení bodů je jediným účelem a mužstvo je štváno k tomu, aby plnilo pokladny.

Do Ligy smí jen tolik mužstev, kolik snese kalkulace obou velkých klubů Sparty a Slavie. Nyní hraje 12 klubů: to přináší pro celý rok 22 dobře obsazených nedělí. K tomu přistupuje 8 týdnů Středoevropského poháru, asi 12 týdnů zimních, které se nejlépe vyplní cestami do ciziny — 5 utkání mezistátních — a protože hráčům je v létě třeba popřátí měsíc oddechu, je celý rok vyplněn. Tak vypadá termínová kalkulace československé Ligy. Proto bylo také

na jaře letošního roku nezbytno, aby ze 14 ligových klubů 2 zmizely, protože tyto 2 kluby by byly překážely v provozu obou velkých klubů. Normální lidé by si myslili, že ideálem ligy by byla co nejvyšší účast klubů, aby bylo možno propagovat sport i v malých městech a opatřit příjmy i malým klubům. Zatím však Liga nemá na podobné propagaci sportu zájmu.

Při tak naprosto komercializovaném provozu, jak ho ukazuje profesionální kopaná, by bylo těžko žádati od nás, abychom věřili v absolutní ryzost jednotlivých výkonů. Nejde již o výkony, jde o tajné příjmy, o prémie rozdělované hráčům, o vysoké gáže funkcionářům.

Konec sportu.

Tato kopaná už není sportem. Peníze dostávají noviny, které tento obchodně řízený football propagují, peníze dostávají organizace a funkcionáři. Komerčně řízení profesionálové naprosto zatlačili amatéry a i v novinách se o amatérech, o těchto skutečných a důležitých reprezentantech lidové a sportovní výchovy, píše leda jen někde v koutku. Národu nezbyvají než vlající prapory a divákům bylo ponecháno právo za osm nebo za deset korun pokřikovat na hřišti „tempo Sparta“ nebo „tempo Slavia“.

Jestliže je vítězství obzvláště žádoucí, jako na příklad ve Středoevropském poháru, kdy výhra zajišťuje další obrovské příjmy — musí si národ za toto právo pokřikovat na hřišti zaplatit 13 Kč. V tomto případě se účastníci pokřiku i bulvární listy, které se staly nejoblíbenějšími přímluvčími tohoto druhu fanatismu, jenž již se sportem nemá vůbec nic společného.

Jestliže se přihodí něco podobného, co se stalo při mezistátním zápase s Německem, pak psací stroje pánů sportovních referentů pojednou nějak špatně fungují. Pak se uveřejní několik jemných výtek pánům z asociace, aby si čtenáři myslili, že sportovní referent je také kritikem. Pak se asociace sejde a vydá usnesení, podle něhož svaluje vinu se sebe a prohlásí, že vinným je pouze obecnstvo, které zkazilo „psychologickou přípravu“ zápasu. Jak se dá jedenáct párů trenovaných nohou a jedenáct chlápíků docela profesionálně psychologicky připravených tímto způsobem připravit o vítězství, nezdá se nám dosti jasným.

Football jakožto národní sport odumírá. Stal se z něho obrovský milionový obchod, jenž ovšem bude vždycky ještě zajímatí sensacechtivé velkoměstské diváky. Jediné odloučení amatérského, zdravotního a normálního celostátního footballu, který provozují statisíce občanů, od obchodních podniků fotbalových velkopodnikatelů může u nás zachránit kopanou jako skutečný sport a jako národní sport.

K dnešnímu číslu jsou přiloženy šekové vplatní lístky pošt. spořitelny. Prosíme pp. odběratele, aby laskavě zaplatili nedoplatky a předplatili IV. čtvrtletí.
Administrace.

Štěstí potkává lidi v životě, v obchodě i povolání - nejvíce však štěstí potkalo hráče třídní loterie. Přes 1.300.000.000 Kč bylo jim státní pokladnou beze srážky vyplaceno

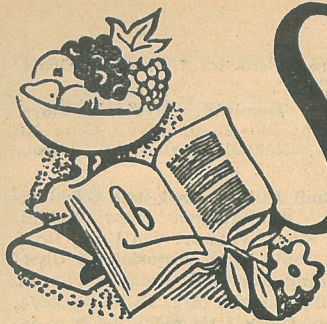
2

DIPLOMAT

náš nový dopisní papír distinguovaných kruhů vyhovuje nejpřísnějším nárokům vyhraněného vkusu a hodí se znamenitě pro písemný styk s nejváženějšími osobnostmi. Je to bělostný klasický krásný papír s jemným nelesklým povrchem, obálky jsou opatřeny vložkou z šedého hedvábného papíru (aby byly neprůsvitné). Na skladě jsou čtyři velikosti a zašleme k výběru ochotně vzorky na požádání.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 - Dlouhá třída 17

Svět knih

Roč. 6. Číslo

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

40

Otokar Fischer:

VYHOŘELÝ.*

*Srpnová kosa zazvonila.
A kdeže tvá je žeň?
— Mně chudě pole zatopila
předjarní povodeň.*

*Zpěňný kůň se vzpíná horce.
Kde ty máš dvůr a stáj?
— Uhodil blesk do mého dvorce,
když parnem sálal máj.*

*Čmeláčků let se vznášejí k hymně.
A tvůj kde zůstal zpěv?
— V bezesných nocích zpívaly
mně
má úzkost a má krev;*

*naslouchal ještě duch, když tělo
v pohřební kladl šat,
a chorálem co v tmách mi pělo,
jak světla vodopád*

*se třáští teď a duhou mámi,
kde barev tryská smích
a se skaliska pod vodami
smrt hraje na houslích.*

* Ze sbírky „Rok“.

POZNÁMKY

NOVÉ KNIHY. Nová vydání tří úspěšných knih. Karel Čapek: *Dášeňka*, čili život štěněte. Eduard Bass: *Klapzubova jedenáctka*. Jan Welzel: *Po stopách polárních pokladů*.

Čapkovy rozkošné vyprávění o štěněti Dášeňce, knížka to, kterou pro malé i velké Čapek nejen napsal, ale jak sám v podtitulu říká, i „nakreslil, zakusil a fotografoval“, vychází již ve čtvrtém vydání, což jen dosvědčuje stoupající oblibu, které se knížka těší u čtenářů malých i velkých. Svůj podíl na tom má i její krásná úprava, a pak velký počet autorových obrázků (považte, je jich 111!) a 36 fotografických příloh, zachycujících Dášeňku ve všech situacích. Kniha stojí váz. poloplát. Kč 35.—. — Neméně oblíbená je knížka Eduarda Basse *Klapzubova jedenáctka*. To je arčit čtení, určené klukovským srdcím, která se nemožno dosytit humorného Bassova vyprávění o jedenácti hrdinech klukovských snů i života. Nyní mají toto čtení zpestřeno celkem 26 obrázky Josefa Čapka, z nichž pět je barevných. Kniha vychází již v 7. vydání a stojí váz. poloplát. jen Kč 27.—. — I Jan Welzel, rodák ze Zábřehu na Moravě, který našel svůj druhý domov v polárních končinách, seskupuje kolem svých objevitelských knih větší a větší obec čtenářskou. A nedivme se. Kdopak by nebyl okouzlen jeho jadrným a bodře souseďským vyprávěním knihy *Po stopách polárních pokladů*, o dobrodružném životě v arktických krajích, jaký tam žil tento dobrodruh a muž devatera řemesel. Kniha v nové úpravě, tištěná na lepším papíře a obohacena o šest fotografických příloh, stojí Kč 36.—.

Kulturní politika

Kulturní politika, přesněji řečeno, je hospodaření s kulturou. Špatné hospodaření znamená vždycky škodu na statcích. S kulturou se může v národě hospodařiti špatně až už z nedobré vůle nebo z hlouposti; škoda na kulturních statcích bývá pak věru těžká, hříšná a neodpuštělná, neboť je to jediná škoda, kterou nelze nahradit. Umělecký list, má-li konati svou povinnost celou, musí v sobě nésti i kus kulturního svědomí; to jest, zasaditi se o lepší hospodaření a lepší hodnoty všude tam, kde děje se podvod nebo křivda.

Josef Čapek (v revui „Život“)

VĚDA A ŽIVOT. 11.-12. čís. měsíčníku „Věda a život“, který si vzal za úkol šířiti poznání vědecké práce a jejích výsledků, přináší celou řadu příspěvků, které tomuto úkolu časopisu skvěle odpovídají, naznačující dokonale, jak výsledky vědecké práce a badání prospívají celému lidstvu. Tak zde čteme články všeobecnějšího rázu: pojednání profesora Přecechtěla o zánětu mandlí, Josefa Kratochvíla o minerálních vodách a lázních, G. Gellnera o epidemiích se stanoviska historického, H. Zálešáka o čaji. Z odborných vědeckých statí jmenujeme nejdříve stat B. Boučka „Zákony palentologického vývoje lidstva“, V. Solorníka „Výšší vrstvy v atmosféře“, J. Švihálka „Vývojové zdroje světla“ a Dichtlova „Techniku živočišných pohybů“. — V oddílu „Barevné stěpy“ čteme zajímavé údaje o hledání pokladů proutkem, o siamských dvojčatech, o přerušení těhotenství a tak dále. Číslo velmi získává závažnou studii Jana Uhra o Sigmundu Freudovi, jehož osmdesátiny nedávno vzpomínal celý kulturní svět, a pak samozřejmě i četnými reprodukcemi vhodných obrazů.

Bylo by arčit na místě zhodnotit práci celého II. ročníku Vědy a života, který je tímto dvojčíslem ukončen a upozornit znovu na jednotlivé příspěvky, které tak pronikavě osvětlily některé důležité výseky mnohých oborů vědních. Ale to se už vymyká z rámce pouhého referátu. Ten chce jen poukázat na časopis, který po dva roky usiluje plodně o úzkou spolupráci vědy a života, vědce a laika. A zvláště nyní, když dílo Objevů bez konce, o němž tu píšeme, zasvětili i mnohé laiky do tajů a složitějších problémů vědních a poukáže na povahu a podstatu vědeckého tajemství, se zdá, že Věda a život bude blíž i širšímu okruhu čtenářskému.

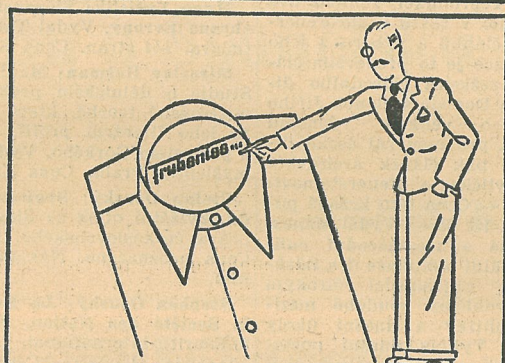
NOVÝ ŽIVOT. 1. číslo Života, kterým tento umělecký měsíčník Život vstupuje do svého XV. ročníku, celým svým obsahem textovým i obrazovým dokumentuje, že Životu jde o umění opravdu živé a velké. Číslo je zahájeno básní VI. Holana a závažným dialogem, ve kterém malíři Josef Čapek, Rada, Rabas a výtvarný kritik K. Šourek, precizují a definují všestranně poslání tohoto uměleckého listu v našem kulturním i veřejném životě, vtyčující zároveň jeho zásady a směrnice. Ale váha čísla, které přináší řadu skvělých aforismů

o umění a umělcích v jakési tříšti Léona-Paul Farguea „Kavárenské klípky“, řadu závažných poznámek kulturně politického dosahu a zpráv ze života uměleckého, spočívá v pozornosti, kterou Život věnoval velkému zjevu malíře Cézanna. Jsou zde především otištěny vroucí dopisy básníka R. M. Rilkeho o Cézannovi jako malíři, studie V. Nebeského „Třicet let po smrti Cézannové“ a k nim se jako jedinečný doklad připojuje jedenáct dokonale reprodukcí cézannovských. Ale nadto, číslo otiskuje ještě reprodukce devíti význačných umělec-

kých děl, z nichž nás zejména překvapí díla daleké minulosti a nádhavkem přidává svým odběratelům i barevnou reprodukci překrásného Cézannova *Zátiší*. Prostě, svým textem i obrazem, úpravou i výpravou říká nám Život, že chce být, jak by to řekl Josef Čapek, „hlasem nejměstšího musického vábení“, stejně jako na druhé straně svými poznámkami nám svědčí, že nechce být jen časopisem historie umění, ale především životem umění.

NIKO NÁS RÁD NEUPOZOR- NÍ na nějakou neúplnost na našem zevnějšku, který svědčí o nedbalosti. Proto pejujme svědomitě o svůj vzhled. Chybí-li zubům lesk slonoviny a čistá bělost, pak pomůže zubní pasta Chlorodont již po jediném použití.

UZÁVĚRKA PRVNÍHO ZLÍNSKÉHO SALONU. V těchto dnech byly definitivně uzavřeny propočty prvního zlínského Salonu. Výstavu navštívilo za čtyři měsíce jejího trvání více než 60.000 osob a zakoupeno bylo v celku za 600 tisíc Kč uměleckých děl. Půl mili-

Na tom záleží.

Všimněte si ode dneška při nákupu košil výrazného označení

Trubeniss REG.

U. S. A. Patent 1968410 - Č. S. R. pat. ohl. P 4026/33.

U každé košile, která má toto označení, je TRUBENISS, límeček bez vady, vyrobený novým, zákonem chráněným procesem, který objevila Amerika.

Límeček TRUBENISS vypadá jako škrobený, ale není tuhý
● Podrží stále svou formu bez škrobení ● Neohýbá se a nemečká se ● Je porézní, ssaje pot. Proto je hygienický a příjemně chladí ● Pere a žehlí se stejně jednoduše jako ostatní čísta košile, není třeba jej škrobit ● Žehlením na něm nevznikají bubliny. Podrží vlastní Trubenissu po celý svůj život, a to je hodně dlouho ● O něco vyšší cena se vyplatí, poněvadž límeček TRUBENISS se pere a žehlí doma.

Originál TRUBENISS mají jen košile s výrazným označením

Trubeniss REG.

a s jednou z těchto tří kvalitních značek:

Lic. 1

Lic. 2

Lic. 3

onu na nákupy věnovala firma Baťa, za 100.000 Kč bylo soukromých nákupů. Vystaveno bylo na 334 děl malířských a grafických a 85 děl sochařských od umělců všech názorových vyznání. Sociálně znaná tato výstava vydatnou pomocí hlavně mladým umělcům. J. A. Baťa jí chtěl umožnit právě mladým malířům a sochařům proniknouti s tvorbou na veřejnost v prostředí, kterým ročně procházejí desetitisíce lidí nejen z Československa, ale i z ciziny. Umělecky výstava znamenala první pokus o soustředění současného živého československého výtvarného umění všech směrů. Josef Čapek o výstavě prohlásil, že v Praze marně bychom hledali výstavu, která by v takovém současném přehledu předvedla moderní výtvarnou práci celého státu, výtvarnické Čechy, Moravu, Slezsko, Slovensko, nezapomínajíc ani na naše umělce německé. Příští Salon má být připravován již nyní a k spolupráci jsou zváni opět umělci všech směrů.

KNIHY REDAKCI DOŠLÉ.

B. Kalaš: Evangelium materialismu. Náklad vlastní. Cena váz. výtisku Kč 45.—. Dílo vychází se stanoviska, že není nám třeba nynější hospodářské, politické a bohužel i mravní krise; v současné depresi jest spatřováno propuknutí hospodářských a společenských chorob dávno již pod povrchem doutnajících a východisko vidí se v uplatňování nových národohospodářských zásad, namnoze úplně protichůdných principům dosavadní staré národohospodářské vědy.

Pietní publikace Bedřicha Feuersteina. Dílo obsahuje 120 stran textu a 38 reprodukcí, z nichž dvě jsou barevné. V textu vedle Feuersteinových článků a výběru z jeho korespondence je to především článek vrch. režiséra Národního divadla Karla Dostála a článek Jiřího Voskovce, o velkém významu Feuersteina pro moderní české divadlo, dále pak článek architekta Josefa Havlíčka o Feuersteinovi-architektu. — Cena této krásné publikace jest Kč 55.—. Vydal Mánes. „Socialisté a mezinárodní politika“. Aktuální publikace dra Zdeňka Peška, objasňující širokým vrstvám problémy soudobé mezinárodní politiky a dnešní úkoly socialismu. Vylíčí dnešní postavení Československa, spatřuje úkol našich státníků a politiků při bu-

dování kolektivní bezpečnosti v úsilovné podpoře Společnosti národů. Publikace má 56 str., cena Kč 4.50. Vydalo ji Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství, Praha II., Hybernská ulice č. 7.

V newyorském nakladatelství **European Publications** vyšlo knižně v bibliofilském vydání zajímavé pojednání o prezidentu čsl. republiky dru E. Benešovi z pera **C. Granville-Geiringer**a pod názvem **A pioneer of simlicity**. Česko-americký žurnalista a spisovatel podává obraz o průkopníku prostoty, líčí postavu a bytost presidenta a vypráví své dojmy, vzniklé z vlastního styku s prezidentem a rozhovorů o něm. Tento zajímavý bibliofilský tisk seznamuje svět s fakty sice již známými, viděnými však očima pozorovatele-nepolitika, žurnalisty-psychologa. Prostými slovy, jasným způsobem, dobrou americkou angličtinou psaná kniha řadí se důstojně — svým obsahem i úpravou — k dílům o prezidentu Benešovi doposud vyšlým.

Jan Šeba: Busko a Malá dohoda v politice světové. 656 stran. Dílo je bohatě ilustrováno reprodukcemi významných děl umělců a výtvarníků ruských, rumunských a jihoslovenských. Cena Kč 60.—. Vydal Melantrich s předmlouvou Kamila Krofity.

Grety Bienstock: Die Zonen der Kriegsgefahr. Evropa und die Welt-politik. 84 stran se čtyřmi mapkami. Vydal Verlagsanstalt Graphia, Karlovy Vary. Cena Kč 15.—.

Max Hölz: Der letzte deutsche Revolutionär. 84 stran. Resoverlag, Zurich. Cena Kč 12.—.

Alexander Stein: Adolf Hitler. Schüller der Weisen von Zion. 120 stran. Verlagsanstalt Graphia, Karlovy Vary. Cena Kč 18.—.

Hugo Vyššílík: Slovanstvo — záchrana Evropy. Vydal Tatran, Bratislava. 144 stran. Cena Kč 22.—.

Miroslav Hořman: Maxim Gorkij. Studie o dělnickém prvku v jeho mistrovské tvorbě, která dokresluje jeho literární profil. 212 stran s portretem Gorkého. Vydala Volná myšlenka, Praha. Cena Kč 18.—.

Stefan Osuský: Společnost národů. Zvláštní otisk ze Slovníku veřej. práva československého. 256 stran. Cena neoznačena. Nákladem vlastním.

Stephen Osuský: La Réforme de la Société des Nation. Extrait de L'Esprit international. 24 stran. Librairie Hachette. Cena neoznačena.

Stefan Osuský: Discours prononcé pour son investiture du docteur honoris causa. 10 stran. Cena neoznačena. Paul Hartmann, editeur, Paris.

F. Kubka: Menschen der Sowjetunion. 136 stran. S fotopřílohami. Vydal Orbis. Cena neoznačena.

Plk. E. Moravec: La valeur stratégique de la Tchécoslovaquie pour l'Europe Occidentale. Se 7 mapkami. Cena frs 4.50. Vydal Orbis, Praha.

Josef Chmelař: Le problème allemand en Tchécoslovaquie. Cena frs 7.—, vydal Orbis, Praha.

Jaroslav Papoušek: La Tchécoslovaquie, L'U. R. S. S. et l'Alle-

magne. Cena frs 7.—, vydal Orbis, Praha.

Jan Dominik: Životopis slova. (Aneb: Slovem o Slově.) Cena Kč 16.—. Nákladem vlastním. (Brno, Křídlovská ul. 82.)

Emil Filla: Kunst und Wirklichkeit. Erwägungen eines Malers. Mit einem Vorwort von Univ. Prof. Dr. Emil Utitz. Autorisierte Übersetzung von Dr. Emanuel Gross. Kniha shrnuje čtyři Fillovy essaye, z nichž první tři vyšly česky v jeho knize „Otázky a úvahy“. Čtvrtý essay, „Romanische Plastik“, vyšel ve „Volných Směrech“. Cena neudána. Vydali Taussig & Taussig, Praha.

Druhý svazek knihovny Politika

Kniha ze země klasické demokracie
Demokracie pozorovaná okem sociologa

C. DELISLE BURNS: DEMOKRACIE

Profesor glasgowské university píše
o zásadách a významu demokracie

Kniha má 172 stran. Cena Kč 16.—, váz. Kč 26.—. K dostání u všech knihkupců nebo v nakladatelství **L. MAZÁČ**, Praha II, Spálená 53

ENGLISH OF EVERYDAY LIFE

by **Arthur G. MILNE** Assistant Master at the English Institute, Prague

220 S. 8° Kč 25.—

Z POSUDKŮ O KNIZE:

Je to vlastně anglický průvodce po moderní Anglii a jejím životě s významnou pozorností ke všem hlavním zvláštnostem ostrovního národa, o němž poučuje velmi důkladně a všestranně. LIDOVÉ NOVINY

Výborná příručka... ve velmi pěkné kapesní úpravě. SALON

Těm, kdož jsou již obeznámeni se základy anglického jazyka, skýtá v 56 kapitolách obraz novodobé Anglie a jejího lidu. Účelně uspořádaný seznam řčen jakož i slovíček méně známých výrazů zvyšují praktickou upotřebitelnost této knihy, která Vám umožní, abyste opravdu hovořili anglicky a mohli si přečísti anglické noviny nebo knihy. MĚSÍČ

NAKLADATELSTVÍ RUDOLF M. ROHRER V BRNĚ

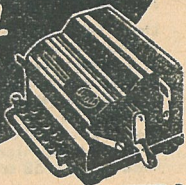
ČTĚTE HUDEBNÍ ČASOPIS TEMPO

list pro hudební kulturu • S redakčním kruhem řídí

Dr. J. TOMÁŠEK A FRANT. BARTOŠ

Nový (XVI.) ročník byl zahájen počátkem října. V 1. čísle jest úvodník redaktora TOMÁŠKA věnován hlavně rozhlasu, Národnímu divadlu a nově zakládanému Heroldovu klubu, šéf hudebního programu rozhlasu prof. K. B. JIRÁK polemizuje s některými kritikami hudebního rozhlasu, dr. S. HIPPMANN vzpomíná tragické smrti franc. skladatele P. O. Ferroula, V. MIKOTA v článku Nakladatelé diskutují o krisi hudby informuje o hudební sekci mezinárodního kongresu nakladatelů v Londýně a o úkolech soustavné propagace hudby u nás. Podpoře amatérismu jest věnována samostatná rubrika HEROLDOVA KLUBU. 1. číslo má bohatou část zprávočajskou a doplněno jest další částí studie VLAD. HELFERTA o moderní české hudbě, která v novém ročníku bude dokončena. Ročně 16 čísel po Kč 3.—. Předplatné Kč 48.—. U všech knihkupců nebo v administraci PRAHA III, BESEDNÍ ČÍS. 3. (HUDEBNÍ MATICE)

Pro rychlé počítání:
10 klávesový

FACIT "T"

pro veškeré početní výkony

GIBIAN a spol., Praha II., Štěpánská 32.

Zašlete mi prospekt na FACIT "T"

Jméno: _____

Adresa: _____

Pro dobrý nákup
do prodejen **ROVNOSTI**